

KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS

KŇAZ, PASTIER A VODCA FARSKÉHO SPOLOČENSTVA

INŠTRUKCIA

Vydal Spolok svätého Vojtecha, Trnava 2003

Preložila: Mária Spišiaková

OBSAH

ÚVOD

Prejav Svätého Otca k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus, piatok 23. november 2001

PRVÁ ČASŤ

Všeobecné a sviatosťné kňazstvo

1. „Zdvihnite oči“ (Jn 4, 35)
2. *Základné prvky služby a života kňazov*

DRUHÁ ČASŤ

Farnosť a farár

3. *Farnosť a úrad farára*
4. *Pozitívne výzvy súčasnosti vo farskej pastorácii*

Modlitba farára k Najsvätejšej Panne Márii

Vyznanie lásky svätého Farára z Arsu, svätého Jána Máriu Vianney

ÚVOD

Predložená inštrukcia, ktorou sa prostredníctvom biskupov obraciame na farárov a na ich spolupracovníkov v *cura animarum*, plynulo nadväzuje na súbor úvah, ktoré začali vychádzať už pred niekoľkými rokmi. Spolu s *Direktóriami* pre službu a život kňazov a stálych diakonov, interdikasteriálnou inštrukciou *Ecclesiae de mysterio* a okružným listom *Il presbytero maestro della parola, guida della comunità e ministro dei sacramenti* (Kňaz, ohlasovateľ slova, vodca spoločenstva a vysluhovateľ sviatostí) pokračuje v línii dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu, najmä *Lumen gentium* a *Presbyterorum ordinis*, ako i *Katechizmu Katolíckej cirkvi*, *Kódexu kánonického práva* a stáleho Učiteľského úradu.

Tento dokument sa nesie v duchu veľkého misijného prúdu *duc in altum*, ktorým je poznačené nepostrádateľné dielo novej evanjelizácie tretieho kresťanského tisícročia. Práve preto – berúc do úvahy aj viaceré požiadavky pochádzajúce z konzultácií konaných po celom svete – využívame príležitosť znovu predložiť túto časť učenia Cirkvi a ponúknuť podklad na úvahy o základných teologických hodnotách, ktoré kňazov podnecujú k plneniu ich poslania, no mnohokrát sú prehliadané.

Okrem toho sme sa usilovali vyzdvihnúť vzťah medzi cirkevno-duchovným rozmerom, týkajúcim sa charakteru kňazskej služby a cirkevným rozmerom, ktorý pomáha pochopiť význam jej špecifickej funkcie.

Zámerom tejto inštrukcie je venovať osobitnú a citlivú pozornosť kňazom, ktorí zastávajú dôležitý úrad farára a ktorí neustále žijú medzi ľuďmi a často sa boria s mnohými problémami. Práve toto ich delikátne a dôležité postavenie ponúka príležitosť jasnejšie poukázať na podstatný a závažný rozdiel medzi všeobecným a sviatostným služobným kňazstvom, aby sa tak primerane vyzdvihla identita kňaza a sviatostná podstata služobného kňazstva.

Keďže sme sa snažili pridržať usmernení Svätého Otca – zvlášť bohatých, najmä pokiaľ ide o praktickú rovinu –, ktoré predniesol vo svojom prejave k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klerikov, považujeme za vhodné uviesť ho tu v plnom znení.

* * *

**PREJAV SVÄTÉHO OTCA K ÚČASTNÍKOM PLENÁRNEHO ZASADANIA
KONGREGÁCIE PRE KLÉRUS
PIATOK 23. NOVEMBER 2001**

Páni kardináli,

ctihodní bratia v biskupskej a kňazskej službe,

drahí bratia a sestry!

1. S veľkou radosťou vás vítam pri príležitosti plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus. Srdečne pozdravujem kardinála Daría Castrillóna Hoyosa, prefekta tohto dikastéria, a ďakujem mu za vľúdne slová, ktoré mi v mene všetkých prítomných adresoval. Pozdravujem pánov kardinálov, ctihodných bratov v biskupskej službe a všetkých účastníkov vášho plenárneho zasadania, ktoré sa venovalo téme takej dôležitej pre život Cirkvi: *Kňaz, pastier a vodca farského spoločenstva*. Pri zdôrazňovaní poslania kňaza vo farskom spoločenstve vychádza najavo ústredné postavenie Krista, ktoré musí v poslaní Cirkvi vždy stáť v popredí.

Kristus je vo svojej Cirkvi prítomný tým najvznešenejším spôsobom v Najsvätejšej oltárnej sviatosti. Druhý vatikánsky koncil v dogmatickej konštitúcii *Lumen gentium* učí, že kňaz *in persona Christi* slávi obeť svätej omše a vysluhuje sviatosti (porov. č. 10). Okrem toho – ako to vhodne vystihol môj ctihodný predchodca Pavol VI. v encyklike *Mysterium fidei* na

základe konštitúcie *Sacrosanctum concilium* (porov. č. 7) – je Kristus prítomný aj v úlohách, na ktoré je kňaz osobne povolaný, a to v kázaní a duchovnom vedení veriacich.

2. Kristova prítomnosť, ktorá sa takto riadne a denne uskutočňuje, tvorí z farnosti opravdivé spoločenstvo veriacich. Pre farnosť má preto základný význam, aby mala kňaza ako vlastného pastiera. Tento titul je vyhradený len kňazom. Posvätný stav presbyterátu predstavuje nevyhnutnú podmienku na to, aby vymenovanie za farára bolo platné (porov. *CIC*, kánon 521, § 1). Aj iní veriaci s ním môžu aktívne spolupracovať, dokonca na plný úväzok, ale keďže neprijali služobné kňazstvo, nemôžu ho ako pastiera nahradiť.

Uvedenú osobitnú cirkevnú fyziognómiu kňaza určuje základný vzťah medzi ním a Kristom, hlavou a pastierom, ktorého sviatostne sprítomňuje. V apoštolskej exhortácii *Pastores dabo vobis* som napísal, že „vzťah k Cirkvi je zahrnutý v jednom a tom istom vzťahu kňaza ku Kristovi v tom zmysle, že je to ‚sviatostné sprítomnenie‘ Krista, ktoré vzbudzuje a živí vzťah kňaza k Cirkvi“. Cirkevný rozmer patrí k samotnej podstate sviatostného kňazstva. Toto kňazstvo je úplne v službe Cirkvi, lebo cirkevné spoločenstvo bezpodmienečne potrebuje služobné kňazstvo na to, aby bol v jeho strede prítomný Kristus, hlava a pastier. Ako je všeobecné kňazstvo dôsledkom toho, že kresťanský ľud je Bohom vyvolený byť mostom k celému ľudstvu a týka sa každého veriaceho, ktorý k tomuto ľudu patrí, tak naopak služobné kňazstvo je plodom vyvolenia, plodom osobitného povolania. Ježiš si „zavolať učeníkov a vyvolil si z nich Dvanástich“ (*Lk* 6, 13–16). Vďaka služobnému kňazstvu sú si veriaci vedomí svojho všeobecného kňazstva a uskutočňujú ho (porov. *Ef* 4, 11–12); kňaz im v skutočnosti pripomína, že sú Boží ľud, a uschopňuje ich, aby „prinášali duchovné obety“ (*1 Pt* 2, 5), prostredníctvom ktorých sám Kristus robí z nás večnú obeť pre Otca (porov. *1 Pt* 3, 18). Bez prítomnosti Krista reprezentovaného kňazom, duchovným vodcom spoločenstva, by toto cirkevné spoločenstvo nebolo úplné.

3. Už som spomenul, že Kristus je v Cirkvi prítomný jedinečným spôsobom v Eucharistii, ktorá je zdrojom a vrcholom cirkevného života. Je však skutočne prítomný aj v slávení svätej obety a pod spôsobom premeneného chleba vo svätostánku – „*ako duchovné srdce cirkevného a farského spoločenstva*“ (Pavol VI., encyklika *Mysterium fidei*, AAS 57 [1965], s. 772).

Preto Druhý vatikánsky koncil odporúča, „*nech sa farári starajú, aby slávenie eucharistickej obety bolo ohniskom a vrcholom celého života kresťanského spoločenstva*“ (dekrét *Christus Dominus*, 30).

Bez eucharistického kultu ako svojho pulzujúceho srdca farnosť vyschne. Tu je vhodné pripomenúť, čo som napísal v apoštolskom liste *Dies Domini*, že „*spomedzi početných aktivít, ktoré dajaká farnosť rozvíja, nijaká nie je pre spoločenstvo taká životne dôležitá alebo formujúca ako nedeľné slávenie dňa Pána a jeho Eucharistie*“ (35). Nič iné ho nikdy nedokáže nahradiť. Pokiaľ nie je možné zabezpečiť prítomnosť kňaza v nedeľu, je chvályhodná aj liturgia slova, aby sa viera udržala pri živote, no pravidelné slávenie Eucharistie vždy musí zostať cieľom, ktorý máme dosiahnuť.

Tam, kde chýba kňaz, treba s vierou a vytrvalo prosiť Boha, aby povolal dostatok svätých robotníkov do svojej vinice. V citovanej encyklike *Pastores dabo vobis* som zdôraznil, že „*modlitba za nové povolania sa dnes musí stať trvalým zvykom rozšíreným v celom kresťanskom spoločenstve a v každej miestnej cirkvi*“ (38). Vyžarovanie kňazskej identity, komplexné vykonávanie pastoračnej služby zároveň so zapojením sa celého spoločenstva do modlitby a osobného pokánia predstavujú nevyhnutné zložky naliehavej a potrebnej pastorácie povolání. Bolo by osudnou chybou zmieriť sa so súčasnými ťažkosťami a chovať sa tak, akoby sme sa mali vskutku pripravovať na Cirkev zajtrajška, predstavovanú takmer

ako Cirkev bez kňazov. V takom prípade by miery prijaté na riešenie aktuálnych nedostatkov boli, napriek všetkej dobrej vôli, skutočne vážne škodlivé pre cirkevné spoločenstvo.

4. Farnosť je tiež privilegovaným miestom na ohlasovanie Božieho slova. Toto ohlasovanie zahŕňa rozličné formy a každý veriaci je povolaný, aby sa na ňom aktívne zúčastňoval najmä svedectvom kresťanského života a priamym hlásaním evanjelia – neveriacim, aby ich priviedol k viere, a veriacim, aby ich poučil, utvrdil a priviedol k horlivejšiemu životu viery. Pokiaľ ide o kňaza, tento „*hlása slovo ako ‚služobník‘, ktorý má účasť na prorockej autorite Krista a Cirkvi“ (Pastores dabo vobis, 26). „Kňaz má ako prvý pestovať hlbokú dôvernú znalosť Božieho slova“ (tamže), aby mohol verne vykonávať túto službu vzhľadom na prijatý dar. Ak by aj bol vo výrečnosti prekonaný niektorými nevysvätenými veriacimi, neruší to jeho postavenie sviatosťného reprezentanta Krista, hlavy a pastiera, a práve z toho plynie účinnosť jeho kázania. Túto účinnosť potrebuje farské spoločenstvo najmä v okamihu, ktorý je pre ohlasovania slova vysvätenými služobníkmi najcharakteristickejší, a práve preto sú liturgické čítanie evanjelia a homília, ktorá po ňom nasleduje, vyhradené pre kňaza.*

5. Aj funkcia viesť spoločenstvo ako pastier, funkcia vlastná farárovi, vyplýva z jeho osobitného vzťahu ku Kristovi, hlave a pastierovi. Je to funkcia, ktorá má sviatosťný charakter. Nie je zverená kňazovi spoločenstvom, ale prostredníctvom biskupa pochádza od Pána. Jasne potvrdzovať túto skutočnosť a pokorne, no s plnou mocou vykonávať túto funkciu predstavuje nenahraditeľnú službu pravde a cirkevnému spoločenstvu. Rovnako potrebná a často nevyhnutná je aj spolupráca iných veriacich, ktorí neboli takto sviatosťou pripodobnení Kristovi. Tí však v nijakom prípade nemôžu nahradiť úlohu farára ako vlastného pastiera. Extrémne prípady nedostatku kňazov, ktoré si pri vykonávaní pastoračnej starostlivosti vo farnosti vyžadujú intenzívnejšiu a širšiu spoluprácu s veriacimi, ktorí nie sú

vyznačení kňazským znakom, nepredstavujú výnimku zo základného kritéria týkajúceho sa starostlivosti o duše, ako to jasne stanovuje kánonická norma (porov. *CIC*, kánon 517, § 2). V tejto oblasti, ktorá je dnes veľmi aktuálna, je zaručeným sprievodcom interdikasteriálna exhortácia *Ecclesiae de mysterio*, ktorej som udelil osobitné schválenie a podľa ktorej treba postupovať.

Pri plnení úlohy duchovného vodcu s osobnou zodpovednosťou pomáhajú farárovi aj poradné orgány predvídané kánonickým právom (porov. *CIC*, kánony 536–537); tie však musia zostať verné svojmu poradnému určeniu. Preto sa treba vystríhať akejkolvek formy, ktorá sa v skutočnosti snaží oslabiť vedúce postavenie farára, lebo by došlo k zdeformovaniu samotnej podoby farského spoločenstva.

6. Vo svojich úvahách sa teraz s pohnutím a uznaním obraciam na všetkých farárov roztrúsených po celom svete, najmä na tých, ktorí pôsobia v predných líniách evanjelizácie. Povzbudzujem ich, aby pokračovali v plnení svojho namáhavého, no pre celú Cirkev veľmi cenného poslania. Každému z nich odporúčam, aby sa pri každodennom vykonávaní pastoračnej poslania utiekal k materskej pomoci Preblahoslavenej Panny Márie a usiloval sa žiť v hlbokom spoločenstve s ňou. Ako som napísal v *Liste kňazom na Zelený štvrtok 1979*, v služobnom kňazstve sa skutočne skrýva „úžasný a neobyčajne hlboký rozmer blízkosti ku *Kristovej matke*“ (11). Keď slávime svätú omšu, drahí bratia kňazi, stojí pri nás matka Vykupiteľa, ktorá nás uvádza do tajomstva vykupiteľskej obety svojho božského Syna. „*Ad Iesum per Mariam*“ nech je naším každodenným programom duchovného života a pastorácie! S týmto želaním posielam každému z vás svoje osobitné apoštolské požehnanie, ktoré patrí i všetkým kňazom na celom svete, a uisťujem vás o svojej modlitbe.

PRVÁ ČASŤ

Všeobecné a sviatostné kňazstvo

1. „Zdvihnite oči“ (Jn 4, 35)

1. „Zdvihnite oči a pozrite sa na polia, že sú už biele na žatvu“ (Jn 4, 35). Tieto Pánove slová pred nami odhaľujú nesmierne horizonty misie lásky vteleného Slova. Večný Boží Syn bol poslaný, aby „sa skrze neho svet spasil“ (Jn 3, 17) a celý jeho pozemský život, úplné stotožnenie sa s Otcovou vôľou, je neustálym zjavovaním Božej vôle, aby všetci dosiahli spásu, ktorú si od večnosti želaný Otec. Tento dejinný plán spásy Ježiš zanecháva a ako dedičstvo ho zveruje celej Cirkvi a v rámci nej osobitne jej vysväteným služobníkom. „Naozaj veľké je tajomstvo, ktorého sme sa stali služobníkmi. Tajomstvo lásky bez hraníc, lebo miloval svojich, čo boli na svete, miloval ich do krajnosti“ (Jn 13, 1).¹

Uschopnení charakterom a milosťou sviatosti posvätného stavu a tým, že sa stali svedkami a služobníkmi Božieho milosrdenstva, sa všetci kňazi, služobníci Ježiša Krista dobrovoľne zaviazali slúžiť Cirkvi. V akomkoľvek sociálnom a kultúrnom prostredí, v akýchkoľvek historických podmienkach – i v tých dnešných, keď sa prejavuje ťaživé ovzdušie sekularizmu a konzumizmu, ktoré vo svedomí mnohých veriacich zmazáva zmysel pre to, čo hlása kresťanstvo – sú si Pánovi služobníci vedomí, že „tým víťazstvom, ktoré premohlo svet, je naša viera“ (1 Jn 5, 4). Dnešná spoločenská situácia predstavuje vhodnú príležitosť upriamiť pozornosť na víťaznú silu viery a lásky ku Kristovi a pripomenúť, že napriek ťažkostiam a „ochladnutiu“ sa veriaci kresťania – ako aj mnohí neveriaci, i keď iným spôsobom – veľmi spoliehajú na aktívnu pastoračnú disponibilitu kňazov. Ľudia chcú v kňazovi stretnúť Božieho muža, ktorý spolu so svätým Augustínom hovorí: „Našou vedou je Kristus a našou múdrosťou je tiež Kristus. Je to on, kto v nás vzbudzuje vieru v dočasné skutočnosti a odhaľuje pravdy týkajúce sa večných skutočností.“² Žijeme v časoch novej evanjelizácie: musíme vedieť ísť a hľadať ľudí, ktorí čakajú, že sa budú môcť stretnúť s Kristom.

2. V rôznych stupňoch sviatosti kňazstva odovzdal Kristus svoju úlohu pastiera duší biskupom a kňazom a urobil ich schopnými konať v jeho mene a reprezentovať v Cirkvi jeho postavenie hlavy. *„Hlboká jednota tohto nového ľudu nevyklučuje v jeho vnútri prítomnosť odlišných a navzájom sa dopĺňajúcich úloh. Tak sa k tým prvým apoštolom osobitne pripájajú tí, čo boli ustanovení in persona Christi (v Kristovej osobe) obnovovať to, čo urobil pri Poslednej večeri Ježiš, keď ustanovil eucharistickú obeť, zdroj a vrchol celého kresťanského života (Lumen gentium, 11). Sviatostný charakter, ktorý ich účinkom prijatej vysviacky poznačil, spôsobuje, že ich prítomnosť a ich služba sú jedinečné, potrebné a nenahraditeľné.“*³ Prítomnosť vysväteného služobníka je základnou podmienkou života Cirkvi, nielen jej dobrej organizácie.

3. *„Duc in altum!“*⁴ Každý kresťan, ktorý cíti v srdci svetlo viery a chce kráčať podľa rytmu, ktorý udáva rímsky Veľkňaz, musí sa snažiť uskutočňovať túto naliehavú a bezpochyby misijnú výzvu. Zachytiť ju a starostlivo i pohotovo ju uskutočňovať musia vedieť najmä pastieri Cirkvi, od ktorých vnímavosti na nadprirodzené veci závisí schopnosť chápať, akými cestami chce Boh viesť svoj ľud. *„Duc in altum! Pán nás vyzýva, aby sme dôverovali jeho slovu a zatiahli na hĺbinu. Uchovajme si jubilejnú skúsenosť ako poklad a naďalej vydávajme svedectvo o evanjeliu s nadšením, ktoré v nás prebudila kontemplácia Kristovej tváre!“*⁵

4. Zdá sa dôležité pripomenúť základné perspektívy stanovené pápežom na konci Veľkého jubilea 2000, ako ich chápal a predstavil sám Svätý Otec, aby sa uskutočňovali v miestnych cirkvách, ktoré vyzval premeniť milosť prijatú počas Jubilejného roka *„na horlivé predsavzatia a konkrétne operatívne smernice“*.⁶ Táto milosť poukazuje na evanjelizačné poslanie Cirkvi, ktoré si naliehavo vyžaduje osobnú svätosť pastierov a veriacich a od všetkých horlivého apoštolského ducha podľa špecifik vlastného povolania, v ktorom si majú

plniť svoju zodpovednosť a povinnosti vo vedomí, že večná spása mnohých ľudí závisí od vernosti, s ktorou slovom a životom zvestujú Krista. Vzrastá naliehavá potreba vkladať väčší elán do kňazskej služby v partikulárnej cirkvi a najmä vo farnosti na základe autentického pochopenia služby a života kňazov.

*My kňazi „sme boli vysvätení v Cirkvi na túto špecifickú službu. Sme rôznym spôsobom povolani prispievať k formácii spoločenstva Božieho ľudu tam, kde nás Prozreteľnosť umiestni. Našou úlohou (...) je pásť Božie stádo, ktoré nám je zverené, nie nasilu, ale ochotne, nie tým, že sa budeme správať ako páni, ale príkladným svedectvom (porov. 1 Pt 5, 2–3) (...). Toto je naša cesta svätosti (...). Toto je naše poslanie služby kresťanskému ľudu“.*⁷

2. Základné prvky služby a života kňazov⁸

a) Identita kňaza

5. O identite kňaza treba uvažovať v kontexte Božej vôle spasíť všetkých ľudí, lebo ako plod sviatostného pôsobenia Ducha Svätého je účasťou na Kristovom spásnom diele a je plne zameraná na službu tomuto dielu v Cirkvi, v jej stálom vývoji v priebehu dejín. Ide tu o trojrozmernú identitu: pneumatologickú, kristologickú a ekleziologickú. Nesmieme však stratiť zo zreteľa prvotnú teologickú štruktúru tajomstva kňaza, ktorý je povolaný byť služobníkom spásy, aby sme potom dokázali primerane vysvetliť význam jeho konkrétnej pastoračnej služby vo farnosti.⁹ On je služobníkom Krista, aby vychádzajúc z neho, skrze neho a s ním bol aj služobníkom ľudí. Jeho bytie, ontologicky pripodobnené Kristovi, je základom toho, že je vysvätený pre službu spoločenstvu. Úplná oddanosť Kristovi, tak vhodne umocnená a navonok prejavovaná posvätným celibátom, spôsobuje, že kňaz je v službe všetkým. Obdivuhodný dar celibátu¹⁰ v skutočnosti prijíma svetlo a motiváciu z pripodobnenia manželskému darovaniu sa, keď sa ukrižovaný a zmŕtvychvstalý Boží Syn daroval spasenému a obnovenému ľudstvu.

Život a služba kňaza – jeho posvätená osoba a jeho úrad – sú teologicky neoddeliteľné skutočnosti a ich cieľom je slúžiť napĺňaniu poslania Cirkvi¹¹: večnej spáse všetkých ľudí. V tajomstve Cirkvi – zjavenej ako Kristovo tajomné telo a Boží ľud kráčajúci dejinami a ustanovenej ako univerzálna sviatosť spásy¹² – nachádzame a objavujeme najhlbšiu príčinu služobného kňazstva. „*Cirkevné spoločenstvo preto tak veľmi potrebuje služobné kňazstvo, aby malo Krista, hlavu a pastiera, stále prítomného vo svojom strede.*“¹³

6. Všeobecné alebo krstné kňazstvo kresťanov ako skutočná účasť na Kristovom kňazstve je podstatnou vlastnosťou nového Božieho ľudu¹⁴. „*Ale vy ste vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, svätý národ, ľud určený na vlastníctvo...*“ (1 Pt 2, 9); „*a urobil nás kráľovstvom, kňazmi Bohu a svojmu Otcovi*“ (Zjv 1, 6); „*a urobil si ich kráľovstvom a kňazmi nášmu Bohu*“ (Zjv 5, 10); „*ale budú kňazmi Boha a Krista a budú s ním kraľovať*“ (Zjv 20, 6). Tieto úryvky nám pripomínajú, čo hovorí *Kniha Exodus* a prenášajú na nový Izrael, čo sa tu hovorí o starom Izraeli: „*Medzi všetkými národmi... budete mi kráľovským kňazstvom a svätým národom!*“ (Ex 19, 5–6); a ďalej nám pripomínajú to, čo sa hovorí v *Knihe Deuteronomium*: „*Ved' ty si svätý ľud Pána, svojho Boha; teba si vyvolil Pán, tvoj Boh, za svoj vlastný ľud zo všetkých národov, čo sú na zemi*“ (Dt 7, 6).

„*Ako je všeobecné kňazstvo dôsledkom toho, že kresťanský ľud je Bohom vyvolený byť mostom k celému ľudstvu a týka sa každého veriaceho, ktorý bol do tohto ľudu začlenený, tak naopak služobné kňazstvo je plodom vyvolenia, plodom osobitného povolania. Ježiš si ,zavolať učeníkov a vyvolil si z nich Dvanástich' (Lk 6, 13–16). Vďaka služobnému kňazstvu sú si veriaci vedomí svojho všeobecného kňazstva a uskutočňujú ho (porov. Ef 4, 11–12); kňaz im v skutočnosti pripomína, že sú Boží ľud, a robí ich schopnými ,prinášať duchovné obety' (1 Pt 2, 5), prostredníctvom ktorých sám Kristus robí z nás večnú obeť pre Otca*

(porov. 1 Pt 3, 18). *Bez prítomnosti Krista, reprezentovaného kňazom, sviatostným vodcom spoločenstva, by toto cirkevné spoločenstvo nebolo úplné.*“¹⁵

Uprostred tohto kňazského ľudu ustanovil teda Pán *služobné kňazstvo*, ku ktorému sú povolani niektorí veriaci, aby slúžili všetkým ostatným s pastoračnou láskou a prostredníctvom posvätnej moci. Všeobecné kňazstvo a služobné kňazstvo sa odlišujú svojou podstatou a nie iba v stupni¹⁶: nejde tu teda o viac či menej intenzívnu účasť na jedinom Kristovom kňazstve, ale o úplne odlišnú účasť. Všeobecné kňazstvo je založené na krstnom charaktere, ktorý je duchovnou pečatou Kristovej prítomnosti, ktorá „*uschopňuje a zaväzuje kresťanov, aby slúžili Bohu živou účasťou na posvätnnej liturgii Cirkvi a vykonávali svoje krstné kňazstvo svedectvom svätého života a činorodej lásky*“.¹⁷

Služobné kňazstvo je tiež založené na charaktere vtlačenom sviatosťou posvätného stavu, ktorý pripodobňuje Kristovi kňazovi, a to tak, že *keď prináša obetu a odpúšťa hriechy*¹⁸, môže konať s posvätnou mocou v osobe Krista, hlavy. Pokrsteným, ktorí prijali aj dar služobného kňazstva, bolo sviatostne udelené nové a osobitné poslanie: zosobňovať v lone Božieho ľudu trojitý úrad – prorocký, kňazský a kráľovský – , úrad samého Krista, hlavy a pastiera Cirkvi¹⁹. Preto pri vykonávaní svojich špecifických funkcií konajú *in persona Christi Capitis* a v dôsledku toho aj *in nomine Ecclesiae*²⁰.

7. „*Naše sviatostné kňazstvo je súčasne kňazstvom ‚hierarchickým‘ i ‚služobným‘. Tvori osobitné ministérium, čiže je ‚službou‘ spoločenstvu veriacich. Nepochádza teda z tohto spoločenstva, ako by ono ‚povolávalo‘ alebo ‚delegovalo‘ kňaza. Je preň Božím darom a pochádza od samého Krista, z plnosti jeho kňazstva. (...) Ak si to uvedomujeme, chápeme, v akom zmysle je naše kňazstvo ‚hierarchické‘, čiže spojené s mocou ‚stvárňovať‘ a viesť kňazský ľud, a práve preto je ‚služobné‘. Vykonávame službu, ktorou sám Kristus neprestajne ‚slúži‘ Otcovi v diele našej spásy. Celá naša kňazská existencia je – a má byť – hlboko*

peniknutá touto službou, ak chceme konať eucharistickú obeť primerane, in persona Christi.“ 21

V posledných desaťročiach zakúšala Cirkev problémy s „kňazskou identitou“, ktoré mnohokrát vyplývali z nie celkom jasnej teologickej predstavy o dvoch spôsoboch účasti na Kristovom kňazstve. V niektorých prostrediach sa narušila hlboká ekzeziologická rovnováha, ktorá je taká vlastná pravému a trvalému Učiteľskému úradu Cirkvi.

Dnes sú už vytvorené všetky podmienky na to, aby sa prekonalo tak nebezpečenstvo „klerikalizácie“ laikov²², ako aj nebezpečenstvo „sekularizácie“ posvätných služobníkov.

Obetavá angažovanosť laikov v rámci obradov, pri odovzdávaní viery a v pastorácii, viedla niekedy pri momentálnom nedostatku kňazov a ktorých posvätných služobníkov a laikov k pokúšaniu ísť ďalej, ako to umožňuje Cirkev a ako to vyplýva zo samotnej podstaty sviatosti. Z toho vyplynulo aj teoretické a praktické podceňovanie špecifického poslania laikov na posväcovaní spoločenských štruktúr zvnútra.

Na druhej strane, z tejto krízy identity sa rodí „sekularizácia“ niektorých posvätných služobníkov v dôsledku zahmlievania ich špecifickej úlohy, ktorá je v cirkevnom spoločenstve absolútne nenahraditeľná.

8. Kňaz, *alter Christus*, je v Cirkvi vykonávateľom základných spásnych úkonov²³. Skrze svoju sviatosťnú moc nad Vykupiteľovým telom a krvou, skrze svoju moc vierohodne ohlasovať evanjelium a prostredníctvom sviatosťného odpustenia víťaziť nad zlom hriechu je kňaz *in persona Christi Capitis* prameňom života a vitality v Cirkvi a vo svojej farnosti. Kňaz nie je zdrojom tohto duchovného života, ale je tým, kto ho odovzdáva celému Božiemu ľudu. Je služobníkom, ktorý pomazaním Ducha Svätého vchádza do sviatosťnej svätyne: Krista, Ukrižovaného (porov. *Jn* 19, 31–37) a Vzkrieseného (porov. *Jn* 20, 20–23), z ktorého pramení spása.

Pri Márii, matke Najvyššieho a Večného kňaza, si kňaz uvedomuje, že je rovnako ako ona „*nástrojom spasnej Božej komunikácie medzi Bohom a ľuďmi*“, i keď odlišným spôsobom: Svätá Panna prostredníctvom vtelenia a kňaz prostredníctvom mocí posvätného stavu²⁴. Vzťah kňaza k Márii je potrebný nielen vzhľadom na jej ochranu a pomoc, ale predovšetkým kvôli uvedomeniu si objektívnej skutočnosti „*blízosti Matky Božej*“ s „*jej aktívnou prítomnosťou, v ktorej chce Cirkev prežívať Kristovo tajomstvo*“ .²⁵

9. Keďže kňaz má účasť na činnosti Krista, hlavy a pastiera, ktorou riadi svoje telo²⁶, je osobitne uschopnený byť na pastoračnej úrovni „*človekom spoločenstva*“²⁷, ktorý všetkých vedie a slúži im. Je povoláný posilňovať a udržiavať jednotu členov s hlavou a medzi sebou navzájom. Na základe svojho povolania zjednocuje a slúži v tomto dvojitom rozmere pastoračnej starostlivosti samého Krista (porov. *Mt 20, 28; Mk 10, 45; Lk 22, 27*). Život Cirkvi si pre svoj rozvoj vyžaduje energiu, ktorú môže ponúknuť iba tento úrad spoločenstva, vedenia a služby. Vyžaduje si kňazov, ktorí úplne pripodobnení Kristovi, budú nositeľmi pôvodného povolania úplne sa s ním stotožniť, žiť „v ňom“ a „s ním“ súhrn čností, ktoré charakterizujú Dobrého pastiera; vyžaduje si kňazov, ktorí okrem iného prijímajú motiváciu z pripodobnenia sa manželskému darovaniu sa ukrižovaného a zmŕtvychvstalého Božieho Syna spasenému a obnovenému ľudstvu. Potrební sú kňazi, ktorí chcú byť pre všetkých – no najmä pre tých najbiednejších – prameňom jednoty a bratského sebadarovania, kňazi, ktorí objavujú svoju kňazskú identitu v Dobrom pastierovi²⁸, aby podľa tohto vzoru žili vnútorne a prejavovali sa aj navonok takým spôsobom, aby všetci a všade mohli v nich vidieť Krista, Dobrého pastiera²⁹.

Kňaz sprítomňuje Krista, hlavu Cirkvi, prostredníctvom služby slova, účasťou na jeho prorockom poslaní³⁰. *In persona et in nomine Christi* je kňaz služobníkom evanjelizačného slova, ktoré vyzýva všetkých, aby sa obrátili a boli svätí; je služobníkom bohoslužobného

slova, ktoré oslavuje Božiu veľkosť a vzdáva vďaky za jeho milosrdenstvo; je služobníkom sviatostného slova, ktoré je účinným zdrojom milosti. Týmto mnohorakými spôsobmi pokračuje kňaz, mocou Ducha, tešiteľ'a, v učení božského Majstra uprostred jeho Cirkvi.

b) Jednota života

10. Sviatostné pripodobnenie sa Ježišovi Kristovi je pre kňaza novou pohnútkou na dosiahnutie svätosti³¹, a to pre úrad, ktorý mu bol zverený a ktorý je už sám osebe svätý. Neznamená to, že svätosť, na ktorú sú povolani kňazi, je subjektívne väčšia ako svätosť, na ktorú sú povolani všetci veriaci kresťania na základe krstu. Svätosť je vždy tá istá³², hoci má rôzne prejavy³³, ibaže kňaz má nový dôvod, prečo sa musí o ňu usilovať: aby bol hodný novej milosti, ktorá ho premenila, aby ako živý nástroj v diele spásy³⁴ reprezentoval osobu Krista, ktorý je hlavou a pastierom. Pri vykonávaní svojho úradu sa teda ten, ktorý je *sacerdos in aeternum* (kňazom naveky), musí snažiť vo všetkom nasledovať Pánov príklad a spájať sa s ním „*v hľadani Otcovej vôle a obetovaní samého seba za zverené stádo*“. ³⁵ Na tomto základe lásky k Božej vôli a pastoračnej lásky sa buduje *jednota života*³⁶, t. j. *vnútorná jednota*³⁷ medzi duchovným životom a služobnou činnosťou. Rast tejto jednoty života sa zakladá na pastoračnej láske³⁸, ktorá je živená hlbokým životom modlitby, takže kňaz je neoddeliteľne svedkom lásky a učiteľom vnútorného života.

11. Celé dejiny Cirkvi žiaria nádhernými vzormi skutočne radikálnej pastoračnej obetavosti; ide o početný zástup svätých kňazov, ako napr. svätý Farár z Arsu, patrón farárov, ktorí si vďaka svojej obetavej a neúnavnej starostlivosti o duše, sprevádzanej hlbokou askézou a vnútorným životom, zaslúžili, že boli vyhlásení za svätých. Títo kňazi, stravovaní Kristovou, a teda aj pastoračnou láskou, predstavujú žité evanjelium.

Niektoré prúdy súčasnej kultúry nesprávne chápu vnútorné čnosti, umŕtvovanie a spiritualitu, ako formy stiahnutia sa dovnútra, odcudzenia, a teda formy egoizmu, ktorý nie je schopný chápať problémy sveta a ľudí. Niekde sa dokonca prejavuje akási druhová typológia kňazov v rôznych funkciách: od sociológa až po terapeuta, od politického činiteľa po manažéra atď., až po kňaza „penzistu“. V tomto súvisí treba pripomenúť, že kňaz je nositeľom ontologického vysvätenia, ktoré nemá časové obmedzenie. Jeho základnú identitu treba hľadať v charaktere získanom sviatosťou kňazstva, od ktorého sa odvíja plodná pastoračná milosť. Preto by mal kňaz vedieť zostať kňazom pri všetkom, čo robí. On je, ako hovorieval svätý Ján Bosco, kňazom tak pri oltári a v spovednici, ako aj v škole, na ulici a všade inde. Niekedy aj samých kňazov aktuálna situácia vedie k presvedčeniu, že ich služba sa nachádza na periférii života, zatiaľ čo v skutočnosti sa nachádza v samom srdci života, pretože má schopnosť objasňovať, zmierovať a obnovovať všetky veci.

Môže sa stať, že niektorí kňazi po tom, čo sa do svojej služby pustili s nadšením a plní ideálov, okúsia nechúť, sklamanie, až nakoniec zlyhajú. Má to rôzne príčiny: od nedostatočnej formácie až po nedostatok bratskej spolupatričnosti medzi diecéznym klérom, od osobnej izolácie k nedostatku záujmu a podpory zo strany samotného biskupa³⁹ a spoločenstva, od osobných problémov, aj zdravotných, až po zatrpknutie, že nenachádzajú odpoveď a riešenie, od nedôvery k askéze a od upustenia od vnútorného života až po stratu viery.

Dynamizmus tejto služby sa bez pevnej kňazskej spirituality vskutku premieňa na prázdny aktivizmus, ktorému chýba akýkoľvek prorocký rozmer. Z toho jasne vyplýva, že porušenie vnútornej jednoty v kňazovi má za následok v prvom rade ochladenie jeho pastoračnej lásky, a potom aj ochladenie tej „*bdelej lásky, s ktorou má strážiť tajomstvo, ktoré mu bolo zverené pre dobro Cirkvi a ľudstva*“.⁴⁰

Zotrvanie v intímnom rozhovore s Dobrým pastierom prítomným v Najsvätejšej oltárnej sviatosti a adorácia predstavujú teda pastoračné priority, ktoré sú vysoko nadradené nad

všetky ostatné. Kňaz, vodca spoločenstva, musí tieto priority uvádzať do života, aby vnútorne nevyschol a nepremenil sa na suché riečisko, ktorý už viac nikomu nič nemôže poskytnúť.

Z toho jednoznačne vyplýva, že pastoračným dielom najvyššieho významu je práve spiritualita. Ak sa pri akomkoľvek pastoračnom pláne, misijnom projekte či evanjelizačnej činnosti nekladie na prvé miesto spiritualita a bohoslužba, potom sú odsúdené na neúspech.

c) Špecifická cesta k svätosti

12. Služobné kňazstvo v miere, v akej sa pripodobňuje Kristovmu kňazskému bytiu a účinkovaniu, prináša do duchovného života tých, ktorí prijali tento dar, nový rozmer. Je ním duchovný život formovaný účasťou na Kristovi, hlavne Cirkvi, ktorý však v úradnej službe Cirkvi zároveň dozrieva: je to svätosť v službe a pre službu.

13. Prehlbenie vedomia, „že je služobníkom Ježiša Krista“ 41, je preto pre kňazov duchovný život a pre účinnosť samotnej jeho služby veľmi dôležité.

Služobný vzťah k Ježišovi Kristovi „zdôvodňuje a vyžaduje od kňaza ďalšie spojenie vyplývajúce z jeho ‚úmyslu‘, čiže z jeho vedomej a slobodnej vôle konať služobnými úkonmi všetko, čo má v úmysle konať Cirkev“ 42. Výraz „mať úmysel konať to, čo koná Cirkev“ osvetľuje duchovný život posvätného služobníka, pozývajúc ho, aby uznal, že je živým nástrojom v službe Kristovi a Cirkvi, a aby túto službu konal aj v konkrétnych služobných aktivitách. „Úmysel“ v tomto zmysle nevyhnutne zahŕňa aj spojenie s konaním Krista, hlavy v Cirkvi a prostredníctvom Cirkvi, prispôsobenie sa jeho vôli, vernosť jeho príkazom, úsilie konať tak ako on konal: služobné konanie v Cirkvi je nástrojom konania Krista a konania Cirkvi, jeho tela.

Ide tu o trvalý osobný postoj, lebo „*takéto spojenie sa svojou podstatou usiluje čo najväčšmi otvoriť rozum, city, život, čiže celý rad mravných a duchovných dispozícií, ktoré zodpovedajú kňazským služobným úkonom*“ 43.

Kňazská spiritualita si vyžaduje neustále vdychovať atmosféru blízkosti Pána Ježiša, atmosféru priateľstva a osobného stretnutia, atmosféru spoločne prežívaného služobného poslania, atmosféru lásky a služby jeho osobe v „osobe“ Cirkvi, jeho tela a jeho nevesty. Milovať Cirkev a darovať sa jej prostredníctvom úradnej služby si vyžaduje hlboko milovať Pána Ježiša. „*Pastoračná láska pramení predovšetkým z eucharistickej obety, ktorá je preto ohniskom a základom celého kňazského života, takže kňazská duša sa usiluje v sebe odzrkadľovať to, čo sa uskutočňuje na oltári. Lenže to sa dá docieľiť, iba ak kňazi modlitbou vnikajú čoraz hlbšie do Kristovho tajomstva.*“ 44

Pri prenikaní do tohto tajomstva nám prichádza na pomoc Najsvätejšia Panna, úzko spojená s Vykupiteľom. „*Keď slávime svätú omšu, je uprostred nás matka Božieho Syna, ktorá nás uvádza do tajomstva jeho výkupnej obety. Takto sa stáva sprostredkovateľkou milostí, ktoré pramenia z tejto obety pre Cirkev a pre všetkých veriacich.*“ 45 Skutočne, „*Mária bola jedinečným spôsobom spojená s Kristovou kňazskou obetou, lebo sa podieľala na jeho rozhodnutí spasíť svet prostredníctvom kríža. Ona bola prvou a najdokonalejšou duchovnou účastníčkou jeho obetovania ako Sacerdos et Hostia. Ako taká môže získať a darovať tým, ktorí majú na služobnej úrovni účasť na kňazstve jej Syna, posilňujúcu milosť, aby mohli čoraz lepšie odpovedať na požiadavku duchovnej obety, ktorú si vyžaduje kňazstvo. Ide tu predovšetkým o milosť viery, nádeje a vytrvalosti v skúškach, ktoré sú považované za podnecujúce do veľkodušnejšej účasti na spásnej obete*“ 46

Eucharistia musí byť pre kňaza „*ústredným bodom či už v službe, alebo v duchovnom živote*“ 47, pretože v nej je obsiahnuté všetko duchovné dobro Cirkvi a sama osebe je zdrojom a vrcholom celej evanjelizácie 48. Z toho vidíme, aký veľký význam má dnes, ešte

viac ako kedykoľvek predtým, príprava na svätú omšu, jej každodenné slávenie⁴⁹, poďakovanie a návšteva sviatostného Ježiša počas dňa.

14. Okrem eucharistickej obete kňaz každodenne slávi aj posvätnú liturgiu hodín, k čomu sa slobodne zaviazal pod ťažkým hriechom. Vďaka nekrvavej Kristovej obete na oltári a sláveniu liturgie hodín spoločne s celou Cirkvou sa kňazovo srdce prehľbuje v láske k božskému Pastierovi, ktorého sprítomňuje pre veriacich. Kňaz dostal privilégium „*hovoríť k Bohu v mene všetkých*“, byť „*akoby ústami celej Cirkvi*“⁵⁰. Slávením liturgie hodín napĺňa to, čo chýba, aby bol Kristus oslávený a jeho príhovor, ako príhovor akreditovaného veľvyslanca, je jedným z najúčinnějších pre spásu sveta⁵¹.

d) Vernosť kňaza cirkevnej disciplíny

15. Vedomie, že je služobníkom Krista a jeho mystického tela, v sebe zahŕňa aj vedomie potreby organického konania Kristovho tela. Život a poslanie Cirkvi na svoj rozvoj skutočne potrebujú poriadok zahŕňajúci pravidlá a zákony správania, čiže disciplinárny poriadok. Treba prekonať všetky predsudky voči cirkevnej disciplíne, počnúc samotným jej pojmom, a rovnako akúkoľvek obavu a komplexy pri jej citovaní a pri oprávnenom požadovaní jej dodržiavania. Dodržiavanie noriem a kritérií, ktoré tvoria cirkevnú disciplínu, umožní vyhnúť sa napätiam, ktoré ohrozujú jednotné pastoračné úsilie potrebné na to, aby Cirkev účinne konala svoje evanjelizačné poslanie. Zrelé prijatie vlastného služobného záväzku zahŕňa presvedčenie, že Cirkev „*potrebuje normy, aby sa jej hierarchická a organická štruktúra stala viditeľnou, aby sa riadne usporiadalo vykonávanie úloh, ktoré jej Boh zveril, predovšetkým posvätnej moci a vysluhovania sviatostí*“⁵²

Okrem toho vedomie kňaza, že je služobníkom Krista a jeho mystického tela, zahŕňa úsilie verne plniť vôľu Cirkvi, ktorá je konkrétne vyjadrená v predpisoch.⁵³ Cirkevná legislatíva má

za cieľ zdokonaľovanie kresťanského života lepším uskutočňovaním spásneho poslania, a treba ju teda dodržiavať s úprimnou mysl'ou a dobrou vôľou.

Spomedzi všetkých týchto stránok si osobitnú pozornosť zasluhuje poslušnosť cirkevným liturgickým zákonom a predpisom, totiž verná láska k týmto predpisom, ktoré majú za cieľ usporiadať konanie bohoslužby v súlade s vôľou Najvyššieho a Večného kňaza a jeho mystického tela. Posvätná liturgia sa považuje za „*vykonávanie kňazského úradu Ježiša Krista*“ 54, posvätnú činnosť par excellence, z ktorej ako „*z prameňa prúdi do nás milosť a čo najúčinnejšie sa dosahuje to posväcovanie ľudí a oslavovanie Boha v Kristovi, ku ktorému ako k svojmu cieľu smeruje všetka ostatná činnosť Cirkvi*“ 55. V dôsledku toho je prostredím, v ktorom si kňaz musí väčšmi uvedomovať, že je služobníkom, a konať v súlade s ostatnými záväzkami, ktoré slobodne a slávnostne prijal pred Bohom a spoločenstvom. „*Rozhodovať o posvätnnej liturgii je oprávnená jedine cirkevná vrchnosť, totiž Apoštolská stolica, a podľa právnych predpisov biskup. (...) Preto vonkoncom nik iný, ani kňaz, nesmie nič na vlastnú päsť v liturgii pridať, vynechať alebo pozmeniť.*“ 56 Svojoľnosť, subjektívne vyjadrenia, improvizácia, neposlušnosť pri eucharistickom slávení sú v zjavnom protiklade so samotnou podstatou Najsvätejšej Eucharistie, ako aj s Kristovou obetou. To isté platí pre slávenie ostatných sviatostí, najmä pokiaľ ide o sviatosť zmierenia, ktorou sa odpúšťajú hriechy a dochádza k zmiereniu s Cirkvou⁵⁷.

Podobnú pozornosť majú kňazi venovať opravdivej a vedomej účasti veriacich na posvätnnej liturgii, ku ktorej Cirkev neprestajne povzbudzuje⁵⁸. V posvätnnej liturgii existujú funkcie, ktoré môžu vykonávať aj tí veriaci, čo neprijali sviatosť posvätného stavu; iné však sú vlastné a úplne vyhradené len pre vysvätených služobníkov⁵⁹. Úcta voči rozličným identitám jednotlivých životných stavov a ich vzájomné dopĺňanie sa v poslaní si vyžadujú vyhnúť sa v tejto oblasti akejkoľvek zámene.

e) Kňaz v cirkevnom spoločenstve

16. Kto chce slúžiť Cirkvi – spoločenstvu, ktoré je organicky tvorené veriacimi obdarenými rovnakou krstnou dôstojnosťou, no s rôznymi charizmami a úlohami – musí ju poznať a milovať nie takú, akú by ju chceli prechodné módné myšlienkové prúdy alebo rozličné ideológie, ale takú, akú ju chcel mať Ježiš Kristus, ktorý ju založil. Úradná funkcia služby spoločenstvu, vychádzajúca z pripodobnenia sa Kristovi, hlave, si vyžaduje poznať a rešpektovať špecifickú úlohu veriaceho laika a všemožne napomáhať to, aby každý prijal to, čo spadá do jeho zodpovednosti. Kňaz je v službe spoločenstvu, ale aj podporovaný spoločenstvom. Potrebuje pomoc laikov nielen pokiaľ ide o organizáciu a správu spoločenstva, ale aj kvôli viere a láske, keďže medzi vierou kňaza a vierou ostatných veriacich jestvuje istý druh osmózy. Kresťanské rodiny a horlivé spoločenstvá často pomohli kňazom v okamihoch krízy. Z toho istého dôvodu je dôležité, aby kňazi poznali, ctili si a rešpektovali tie charakteristiky nasledovania Krista, ktoré sú vlastné zasvätenému životu, ktorý je najvzácnejším pokladom Cirkvi a svedectvom o plodnom pôsobení Ducha Svätého v nej.

Kňazi sú o to viac živými znameniami a služobníkmi cirkevného spoločenstva, o čo viac sú včlenení do živého spojenia s Cirkvou v čase, a tým je posvätná Tradícia, ktorej správcom a garantom je Učiteľský úrad Cirkvi. Plodný vzťah k Tradícii dáva službe kňaza stálosť a objektivnosť svedectva Pravdy, ktorá sa v Kristovi zjavila v dejinách. Pomáha mu ubrániť sa pokušeniu zavádzať novoty, ktoré ohrozujú spoločenstvo a zbavujú vykonávanie kňazskej služby hĺbky a vierohodnosti.

Najmä farár musí byť tým, kto trpezlivo buduje spoločenstvo medzi vlastnou farnosťou a partikulárnou cirkvou a univerzálnou Cirkvou. Mal by tiež byť opravdivým vzorom života v súlade s trvalým Učiteľským úradom Cirkvi a s jeho veľkou disciplinárnou praxou.

f) *Cit pre univerzálne v partikulárnom*

17. „Kňaz si musí uvedomiť, že jeho ‚život v miestnej cirkvi‘ je svojou podstatou prvkom, ktorý mu umožňuje žiť kresťanskú spiritualitu. V tom zmysle kňaz práve v príslušnosti k miestnej cirkvi a v oddanosti voči nej nachádza bohatý prameň hodnôt a kritérií, ktorými sa riadi pri hodnotení a pri konaní, čo potom formuje jeho pastoračné poslanie i duchovný život.“⁶⁰ Ide tu o dôležitú oblasť, v ktorej treba dospieť k širšiemu pohľadu, v ktorom si uvedomujeme, že „príslušnosť k miestnej cirkvi a oddanosť voči nej neobmedzujú činnosť a život kňaza: nemôže sa to stať pre samú povahu miestnej cirkvi i kňazskej služby“.⁶¹

Koncepcia inkardinácie, upravená Druhým vatikánskym koncilom a vyjadrená v *Kódexe kánonického práva*⁶², umožňuje prekonať nebezpečenstvo uzavretia kňazskej služby do úzkych hraníc, nie tak geografických, ako skôr psychologických, či dokonca teologických. Príslušnosť k jednej partikulárnej cirkvi a pastoračná služba spoločenstvu v rámci nej – prvky ekleziologického poriadku – rámcujú aj existenciálne život a činnosť kňazov, ktorým dávajú fyziognómiu založenú na špecificky pastoračnom zameraní a cieľoch, na osobnom nasadení v určitých úlohách, na pastoračných stretnutiach, na spoločných záujmoch. Posvätný služobník si musí čoraz väčšmi uvedomovať, že univerzálna Cirkev „je skutočnosťou, ktorá ontologicky a časovo predchádza každú jednotlivú partikulárnu cirkev“⁶³ aby čo najlepšie chápal a miloval partikulárnu cirkev, patril k nej a venoval sa jej tým, že jej bude slúžiť a obetovať sa pre ňu až po obeť vlastného života. V skutočnosti univerzálnu Cirkev netvorí len súhrn partikulárnych cirkví. Partikulárne cirkvi v univerzálnej Cirkvi a vychádzajúc z nej, musia byť otvorené opravdivému spoločenstvu ľudí, chariziem, duchovných tradícií, bez geografických, intelektuálnych či psychologických hraníc⁶⁴. Kňazovi musí byť úplne jasné, že Cirkev je len jedna! Univerzálnosť, alebo katolicita, musí naplňovať partikularitu. Hlboké, pravé a životodarné puto spoločenstva s Petrovým stolcom je toho nevyhnutnou podmienkou

a zárukou. A uvedomelé prijatie, rozširovanie a verné uskutočňovania pápežských dokumentov a dokumentov dikastérií Rímskej kúrie je toho vyjadrením.

Uvažovali sme o bytí a účinkovaní každého kňaza vo všeobecnosti. Teraz sa naša úvaha zameria viac na kňaza ustanoveného do úradu farára.

DRUHÁ ČASŤ

Farnosť a farár

3. Farnosť a úrad farára

18. Najvýznamnejšie ekleziologické texty o teologicko-kánonickom chápaní farnosti vo svetle Tradície, katolíckej náuky a ekleziológie spoločenstva boli prehodnotené na Druhom vatikánskom koncile a neskôr pretlmočené do podoby zákona v *Kódexe kánonického práva*. Z rozličných uhl'ov pohľadu sa potom tento pojem – či už priamo alebo nepriamo – ďalej vyvíjal v pokoncilovom pápežskom učení, vždy v rámci hlbšieho chápania sviatostného kňazstva. Bude teda užitočné zhrnúť podstatné charakteristiky teologického a kánonického učenia o tomto predmete, predovšetkým s cieľom nájsť čo najlepšiu odpoveď na pastoračné výzvy, ktoré na začiatku tohto tisícročia stoja pred službou kňazov vo farnosti.

To isté, čo sa hovorí o farárovi, analogicky, i keď v širšom meradle, platí z pohľadu pastoračného záväzku vedenia aj o tých kňazoch, ktorí pomáhajú vo farnosti alebo ktorí majú na starosti rozličné pastoračné úlohy, napríklad vo väzniciach, v liečebných zariadeniach, na univerzitách a v školách, pri starostlivosti o migrantov, cudzincov atď.

Farnosť je konkrétna *communitas christifidelium* ustanovená v rámci partikulárnej cirkvi, pričom je zverená do pastoračnej starostlivosti farára ako jej vlastného pastiera, pod právomocou diecézneho biskupa⁶⁵. Celý život farnosti, ako aj význam jej apoštolských úloh vzhľadom na spoločnosť, treba chápať a prežívať so zmyslom pre organické spoločenstvo medzi všeobecným a služobným kňazstvom, ako aj so zmyslom pre bratské a dynamické

spoločenstvo medzi pastiermi a veriacimi, pri absolútnom rešpektovaní práv, povinností a funkcií tých druhých, pričom každý má vlastné kompetencie a vlastnú zodpovednosť. Farár „v úzkom spoločenstve s biskupom a s ostatnými veriacimi sa bude vyhýbať vnášať do svojej pastoračnej služby tak formy improvizovaného autoritárstva, ako i spôsoby demokratického spravovania, cudzie najhlbšej podstate tejto služby“ 66. V tejto súvislosti si zachováva plnú platnosť interdikasteriálna inštrukcia *Ecclesiae de mysterio*, schválená osobitne rímskym Veľkňazom, ktorej integrálna aplikácia zaisťuje správnu cirkevnú prax na tomto poli, ktoré je základné pre život samotnej Cirkvi.

Dôverné spojenie s diecéznym spoločenstvom a s jeho biskupom v hierarchickom spoločenstve s Petrovým nástupcom zabezpečuje farskému spoločenstvu príslušnosť k univerzálnej Cirkvi. Ide tu teda o *pars dioecesis*⁶⁷ oživenú rovnakým duchom spoločenstva, spoluzodpovednosťou danou sviatosťou krstu, rovnakým liturgickým životom, centrom ktorého je slávenie Eucharistie⁶⁸, a rovnakým misijným duchom, ktorý charakterizuje celé farské spoločenstvo. Každá farnosť „spočíva na teologickej skutočnosti, pretože je eucharistickým spoločenstvom. To znamená, že ako spoločenstvo je schopná sláviť Eucharistiu, v ktorej nachádza živé korene pre svoj rast, ako aj sviatosťné puto svojho plného spoločenstva s celou Cirkvou. Toto uschopnenie na slávenie Eucharistie je dané tou skutočnosťou, že farnosť je spoločenstvom viery a organickým spoločenstvom – to znamená zloženým z vysvätených služobníkov a z ostatných kresťanov – , v ktorom farár zastupuje miestneho biskupa a predstavuje hierarchické spojenie s celou partikulárnou cirkvou“ 69.

V tomto zmysle farnosť ako jedna bunka diecézy musí byť „skvelým vzorom komunitného apoštolátu, lebo spája v jedno všetku ľudskú rozmanitosť, ktorá sa tam nachádza, a zapája ju do univerzálnosti Cirkvi“ 70. *Communitas christifidelium* predstavuje podstatný osobný prvok farnosti a týmto slovným spojením sa zdôrazňuje dynamický vzťah medzi osobami, ktoré ju tvoria určeným spôsobom a pod nevyhnutným a účinným vedením svojho pastiera. Vo

všeobecnosti tu ide o všetkých veriacich na určitom území, alebo iba o niektorých veriacich – v prípade personálnych farností vytvorených na základe rítu, jazyka, národnosti, prípadne iných presne stanovených dôvodov⁷¹.

19. Ďalším základným prvkom chápania farnosti je pastoračná starostlivosť alebo starostlivosť o duše, ktorá je vlastná úradu farára a prejavuje sa najmä v kázaní Božieho slova, vo vysluhovaní sviatostí a v pastoračnom vedení spoločenstva⁷². Farnosť je prostredím riadnej pastoračnej starostlivosti a „*farár je vlastný pastier farnosti, ktorá mu je zverená, a vykonáva pastoračnú starostlivosť o spoločenstvo, ktoré mu je zverené, pod autoritou diecézneho biskupa, ku ktorého účasti na službe Krista je povolaný, aby pre to isté spoločenstvo vykonával učiacu, posväcovaciu a riadiacu úlohu za spolupráce aj iných presbyterov alebo diakonov i za prispenia laických veriacich podľa normy práva*“.⁷³ Takto chápaný úrad farára je ekleziologicky veľmi bohatý a nebráni biskupovi určiť aj iné formy *cura animarum* podľa normy práva.

Potreba prispôbiť pastoračnú službu vo farnostiach podmienkam dnešných čias, na mnohých miestach charakterizovaných nedostatkom kňazov, ale aj existenciou mestských preľudnených farností a rozptýlených vidieckych farností či malým počtom farníkov, viedla vzhľadom na nositeľa pastoračnej starostlivosti o farnosť k zavádzaniu niektorých inovácií v univerzálnom zákone Cirkvi, ktoré sa, samozrejme, netýkali princípov. Jedna z nich spočíva v možnosti zveriť pastoračnú starostlivosť o jednu alebo viac farností viacerým kňazom *in solidum*, s podmienkou, že s konečnou platnosťou len jeden z nich je moderátorom, ktorý riadi spoločnú činnosť a osobne za ňu zodpovedá biskupovi⁷⁴. Teda jediný farský úrad a jediná pastoračná starostlivosť o farnosť sa zveria titulárnemu viacnásobnému nositeľovi zloženému z viacerých kňazov, ktorí majú rovnaký podiel na zverenom úrade, pod osobným vedením spolubrata moderátora. Zveriť pastoračnú starostlivosť *in solidum* sa javí užitočným

pri riešení situácií v tých diecézach, kde niekoľkí kňazi musia rozdeliť svoj čas v službe do rozličných úradných aktivít, ale je aj vhodným prostriedkom na napomáhanie pastoračnej spoluzodpovednosti kňazov a zvlášť na uľahčenie privykania na spoločný život, do ktorého sú kňazi stále povzbudzovaní⁷⁵.

Napriek tomu nemožno opatrnícky obchádzať niektoré ťažkosti, ktoré môže pastoračná starostlivosť *in solidum* – vždy zložená len z kňazov – predstavovať, keďže pre veriacich je prirodzené identifikovať sa so svojím kňazom a striedavá prítomnosť viacerých kňazov, i keď navzájom koordinovaná, môže byť dezorientujúca a nepochopená. Bohatstvo duchovného otcovstva farára ako sviatostného *pater familias* farnosti je zrejmé i v spojení so záväzkami, ktoré sú podmienkou plodnosti na poli pastorácie.

V prípadoch, keď si to pastoračné potreby vyžadujú, môže diecézny biskup postupovať tak, že dočasne zverí viaceré farnosti do pastoračnej starostlivosti jedného farára⁷⁶.

Za istých podmienok môže byť provizórnym riešením⁷⁷ zverenie farnosti administrátorovi⁷⁸. Avšak je vhodné pripomenúť, že úrad farára, keďže jeho podstata je pastoračná, si vyžaduje plnosť a stálosť⁷⁹. Farár by mal byť ikonou zobrazujúcou Kristovu prítomnosť v dejinách. Prioritu tejto úlohy zdôrazňuje aj požiadavka pripodobniť sa Kristovi.

20. Na vykonávanie poslania pastiera vo farnosti, ktoré zahŕňa plnú starostlivosť o duše, sa bezpodmienečne vyžaduje vykonávanie kňazského rádu 80. Ďalšou náležitosťou, ktorú okrem príslušnosti k spoločenstvu Cirkvi⁸¹ kánonické právo výslovne vyžaduje na to, aby bol niekto platne vymenovaný za farára, je, aby bol ustanovený v posvätnom ráde presbyterátu⁸².

Čo sa týka zodpovednosti farára pri ohlasovaní Božieho slova a pri hodnovernom hlásaní katolíckeho učenia, kánon 528 výslovne spomína homíliu a katechetickú výučbu; rozvíjanie diel, ktorými sa napomáha evanjeliový duch vo všetkých prostrediach ľudského života; katolícku formáciu detí a mládeže a snahu, aby sa za riadnej spolupráce veriacich laikov

evanjeliové posolstvo dostalo aj k tým, ktorí zanechali náboženskú prax alebo nevyznávajú pravú vieru⁸³, aby mohli s Božou pomocou dospieť k obráteniu. Ako z toho jasne vyplýva, farár nie je povinný vykonávať všetky tieto úlohy osobne, ale má zabezpečiť ich plnenie vo farnosti v primeranej miere, v súlade s cirkevným učením a disciplínou, podľa daných podmienok a vždy na vlastnú zodpovednosť. Niektoré z týchto funkcií – napríklad homília počas slávenia Eucharistie⁸⁴ – musia byť vždy a výlučne vykonávané vysväteným služobníkom. „*Ak by ho aj niektorí nevysvätení veriaci prekonávali vo výrečnosti, to neruší jeho pozíciu sviatostného reprezentanta Krista, hlavy a pastiera, a práve z tohto plynie účinnosť jeho kázania.*“⁸⁵ Avšak niektoré ďalšie úlohy, ako napríklad katechézu, môžu v súlade s cirkevným učením bežne vykonávať aj veriaci laici, ktorí dostali náležitú prípravu a vedú sporiadaný kresťanský život, vždy je však nutný aj osobný kontakt s farárom. Blahoslavený Ján XXIII. napísal, že „*je nanajvýš dôležité, aby klérus kdekoľvek a v akomkoľvek čase zostal verný povinnosti vyučovať. V tejto súvislosti sv. Pius X. povedal: ‚Len sem treba smerovať a len na tom trvať, lebo kňaz nemá nijakú závažnejšiu úlohu ani väčšiu povinnosť.‘*“⁸⁶

Na farárovi, samozrejme, kvôli účinnej pastoračnej láske spočíva povinnosť pozorne a starostlivo bdieť nad všetkými jednotlivými spolupracovníkmi a povzbudzovať ich. V niektorých krajoch, v ktorých žijú veriaci patriaci k rozličným jazykovým skupinám, ak nebola ustanovená osobná farnosť⁸⁷ alebo zvolené iné primerané riešenie, musí sa územný farár ako vlastný pastier⁸⁸ postarať, aby sa rešpektovali osobitné potreby jeho veriacich, ako aj ich citlivosť na vlastné kultúrne špecifiká.

21. Pokiaľ ide o riadne prostriedky posväcovania, stanovuje kánon 528, že farár sa musí usilovať najmä o to, aby sa Najsvätejšia Eucharistia stala stredobodom farského spoločenstva a aby všetci veriaci mohli dosiahnuť plnosť kresťanského života prostredníctvom vedomej

a aktívnej účasti na posvätnnej liturgii, na slávení sviatostí, na živote modlitby a na dobrých dielach.

Pozornosť si zasluhuje skutočnosť, že kódex spomína časté prijímanie Eucharistie a rovnako aj časté pristupovanie k sviatosti pokánia. Preto je vhodné, aby farár pri stanovovaní hodín svätej omše a spovedania vo farnosti zvažil, aký čas je pre väčšinu veriacich najvhodnejší, pričom má umožniť aj tým, ktorým z vážnych dôvodov tento časový rozvrh nevyhovuje, pohodlne prísť k sviatostiam. Osobitnú pozornosť musia farári venovať individuálnej spovedi v duchu a vo forme, ktorú stanovuje Cirkev⁸⁹. Okrem toho sa pripomína, že táto musí povinne predchádzať prvému svätému prijímaniu detí⁹⁰. Zo zrejmých pastoračných dôvodov sa s cieľom vyjsť veriacim v ústrety ponecháva možnosť individuálneho spovedania počas slávenia svätej omše⁹¹.

Okrem toho sa treba snažiť *„rešpektovať citlivosť penitenta pokiaľ ide o výber spôsobu spovedania, či už z tváre do tváre alebo cez mriežku spovednice“* ⁹². Rovnako spovedník môže mať pastoračné dôvody na to, aby uprednostnil využitie spovednice s mriežkou.⁹³

Treba čo najviac povzbudzovať navštevovanie Oltárnej sviatosti, pričom je potrebné pevne stanoviť a dať k dispozícii čo možno najširší časový priestor, v ktorom bude kostol otvorený. Viacerí farári chvályhodne podporujú adoráciu pri slávnostnom vystavení Najsvätejšej sviatosti a eucharistické požehnanie, keďže okusujú ich plody v živosti farnosti.

Najsvätejšia Eucharistia má byť s láskou uchovávaná vo svätostánku, ktorý je *„ako duchovné srdce cirkevného a farského spoločenstva“* ⁹⁴. *„Bez eucharistického kultu ako svojho pulzujúceho srdca farnosť vyschne.“* ⁹⁵ Pius XII. rímskemu kléru povedal: *„Ak chcete, aby sa veriaci radi a nábožne modlili, predchádzajte ich v kostole svojím príkladom a modlite sa v ich prítomnosti. Kňaz kľáčiaci pred svätostánkom, v dôstojnom postoji a v hlbokom zamyslení, je pre ľud povzbudivým vzorom, napomenutím a výzvou k horlivému nasledovaniu.“* ⁹⁶

22. Pokiaľ ide o kánon 529, tento vyjadruje hlavné požiadavky uskutočňovania farskej pastoračnej služby, pričom vymedzuje v istom zmysle služobné správanie farára. Ako vlastný pastier sa farár usiluje poznať veriacich, ktorí boli zverení do jeho starostlivosti, pričom sa má vyhnúť nebezpečenstvu funkcionalizmu: on nie je funkcionár, ktorý plní svoju úlohu a ponúka služby tomu, kto si ich žiada. Ako Boží muž uskutočňuje svoju službu integrálne, vyhľadáva veriacich, navštevuje rodiny, má účasť na ich starostiach i radoostiach; s rozvahou napomína, stará sa o starých, slabých, opustených, chorých a ujíma sa umierajúcich; osobitnú pozornosť venuje chudobným a zarmúteným; snaží sa o obrátenie hriešnikov a tých, čo žijú v omyle, a každému pomáha plniť jeho vlastné povinnosti, pričom podnecuje rast kresťanského života v rodinách⁹⁷.

Výchova ku konaniu skutkov duchovného a telesného milosrdenstva zostáva jednou z pastoračných priorít a znakom živosti kresťanského spoločenstva.

Z toho plynie aj dôležitá úloha, ktorú má farár pri podporovaní vlastnej funkcie veriacich laikov v poslaní Cirkvi, ktorou je naplniť poriadok časných vecí, zdokonaľovať ho evanjeliovým duchom a tak svedčiť o Kristovi, zvlášť pri vykonávaní svetských úloh⁹⁸.

Na druhej strane musí kňaz spolupracovať s biskupom a s ostatnými diecéznymi kňazmi, aby sa veriaci, ktorí sú členmi farského spoločenstva, cítili byť aj členmi diecézy a univerzálnej Cirkvi⁹⁹. Rastúca mobilita dnešnej spoločnosti spôsobuje, že je nevyhnutné, aby sa farnosť neuzatvárala do seba a vedela prijať aj veriacich z iných farností, ktorí ju navštevujú, ale aj vyhnúť sa tomu, aby sa podozrievavo hľadalo na veriacich, ktorí sa zúčastňujú na živote iných farností, na bohoslužbách v rektorských kostoloch alebo kaplnkách.

Najmä farár má takisto povinnosť horlivo podporovať, povzbudzovať a s osobitnou starostlivosťou sprevádzať kňazské povolania¹⁰⁰. Osobný príklad pri prejavovaní svojej identity aj viditeľne navonok¹⁰¹, jej dôsledné prežívanie v spojení so starostlivosťou

o individuálne spovedanie a duchovné vedenie mladých a s katechézou o sviatostnom kňazstve, robí nenahraditeľnú pastoračnú povolanie realistickou. „*Vždy bolo osobitnou úlohou kňazského úradu sadiť semená života úplne zasväteného Bohu a vzbudzovať lásku k panstvu.*“ 102

Funkcie, ktoré sú v kódexe zverené zvlášť farárovi¹⁰³, sú: vysluhovanie krstu; vysluhovanie sviatosti birmovania tým, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti podľa normy kánonu 883, bod 3. 104; vysluhovanie viatika, ako aj pomazania chorých pri zachovaní predpisu kánonu 1003, § 2. a 3. 105, ako aj udeľovanie apoštolského požehnanie; asistovanie pri uzatváraní manželstiev a požehnanie sobáša; pochovávanie; požehnanie krstného prameňa vo veľkonočnom čase, vedenie procesií mimo kostola, ako i slávnostné požehnanie mimo kostola; slávnostnejšie slávenie Eucharistie v nedele a prikázané sviatky.

Tieto funkcie nielenže sú určené jedine farárovi, či dokonca jeho výhradným právom, ale sú mu zvlášť zverené z dôvodu jeho osobitnej zodpovednosti, a preto ich má aj osobne vykonávať alebo aspoň, nakoľko je to možné, sledovať ich vykonávanie.

23. Tam, kde sa prejavuje nedostatok kňazov, možno predpokladať, ako sa to stáva na mnohých miestach, že biskup po dôkladnej úvahe zverí za kánonicky schválených podmienok spoluprácu *ad tempus* pri vykonávaní pastoračnej starostlivosti jednej alebo viacerým osobám, ktoré nie sú vyznačené kňazským znakom¹⁰⁶. Napriek tomu treba mať v týchto prípadoch na pamäti a chrániť to, čo je jednotlivým stavom pôvodne vlastné, v rozdielnosti a vo vzájomnom dopĺňaní sa darov a funkcií vysvätených služobníkov a veriacich laikov, ako je to charakteristické pre Cirkev, keďže Boh ju chcel mať vybudovanú organicky. Jestvujú však objektívne mimoriadne situácie, ktoré oprávňujú na takúto spoluprácu s laikmi. Aj tak sa však nemôžu legitímne prekonať hranice medzi špecifikami vysvätených služobníkov a veriacich laikov.

V snahe očistiť terminológiu, ktorá by mohla viesť k nedorozumeniu, rezervovala Cirkev výrazy vyjadrujúce postavenie hlavy – ako sú pastier, kaplán, vedúci, koordinátor alebo ich ekvivalenty – výlučne kňazom¹⁰⁷.

Kódex vzhľadom na práva a povinnosti veriacich laikov v skutočnosti odlišuje úlohy a funkcie, ktoré ako vlastné práva a povinnosti patria každému laikovi, od iných, ktoré súvisia so spoluprácou na pastoračnej službe. Tieto predstavujú *capacitas* alebo *habilitas* a ich vykonávanie závisí od povolania legitímnymi pastiermi, ktorí im ich úradne zverujú¹⁰⁸. Nie sú to teda ich práva.

24. To všetko vyjadril Ján Pavol II. v posynodálnej apoštolskej exhortácii *Christifideles laici*:

„Spásne poslanie Cirkvi vo svete sa neuskutočňuje iba nositeľmi úradu na základe sviatosti svätenia, ale aj všetkými laikmi. Ako pokrstení a na základe špecifického povolania sa zúčastňujú v miere, ktorá zodpovedá každému jednému, na Kristovom kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade. Preto musia pastieri uznávať a podporovať služby, úlohy a funkcie laikov. Tie majú svoj sviatostný podklad v krste a birmovaní a mnohokrát aj v manželstve. Keď je to osožné a potrebné pre dobro Cirkvi, môžu pastieri, rešpektujúc normy všeobecného práva, zveriť laikom určité úlohy, ktoré sú síce spojené s ich vlastným pastierskym úradom, avšak nepredpokladajú charakter svätenia“ (23). Ten istý dokument navyše pripomína základný princíp, podľa ktorého sa musí takáto spolupráca riadiť, a hranice, ktoré nesmie prekročiť: *„Avšak spĺňanie takejto úlohy nerobí z laika pastiera: nie úloha konštituuje úrad, ale sviatosť svätenia. Iba sviatosť svätenia udeľuje posvätenému nositeľovi úradu zvláštnu účasť na úrade Krista, hlavy a pastiera, a na jeho večnom kňazstve. Úloha, ktorá sa uskutočňuje v zastúpení, odvodzuje svoju legitímnosť formálne a bezprostredne z oficiálneho poverenia pastiermi. Jej konkrétne spĺňanie podlieha vedeniu cirkevnej authority“ (23)*¹⁰⁹.

V prípade poverenia nevysvätených veriacich musí byť za moderátora bezpodmienečne ustanovený kňaz, s právomocou a povinnosťami farára, ktorý osobne riadi pastoračnú starostlivosť¹¹⁰. Ako z toho logicky vyplýva, účasť na farskom úrade je odlišná v prípade kňaza určeného na riadenie pastoračnej činnosti a vstrojeného právomocami farára, vykonávajúceho *výlučne kňazské funkcie*, a v prípade iných osôb, ktoré neprijali kňazskú vysviacku a zúčastňujú sa ako výpomoc pri vykonávaní iných funkcií¹¹¹. Rehoľník nekňaz, rehoľná sestra či veriaci laik povolání zúčastňovať sa na pastoračnej starostlivosti môžu vykonávať úlohy administratívneho typu, ako aj úlohy formácie a duchovnej animácie, nemôžu však vykonávať funkcie plnej starostlivosti o duše, pretože táto si vyžadujú kňazský charakter. Môžu však nahradiť absenciu vysväteného služobníka v tých liturgických funkciách, ktoré sú primerané ich kánonickému postaveniu a sú vymenované v kánone 230, § 3: „*vykonávať službu slova, viesť liturgické modlitby, udeľovať krst a rozdávať sväté prijímanie podľa predpisov práva*“¹¹². Diakoni, hoci ich nemožno klásť na rovnakú úroveň s ostatnými veriacimi, však rovnako nemôžu vykonávať plnú *cura animarum*¹¹³.

Je vhodné, ak si diecézny biskup veľmi rozvážne a s pastoračnou prezieravosťou predovšetkým overí, či ide o mimoriadny stav, a stanoví podmienky spôsobilosti osôb povolaných na túto spoluprácu a definuje funkcie, ktoré sa majú každej z nich priznať podľa podmienok príslušných farských spoločenstiev. V každom prípade pri chýbajúcom jasnom rozdelení funkcií má kňaz moderátor určiť, čo treba robiť. Výnimočný a dočasný charakter týchto nariadení si vyžaduje, aby sa v týchto farských spoločenstvách čo najviac posilnilo vedomie absolútnej potreby kňazských povolaní a aby sa s láskyplnou starostlivosťou pestovali ich zárodky a povzbudzovala spoločná i osobná modlitba za ne, ako aj modlitba za posväcovanie kňazov.

Rozkvetu kňazských povolání v spoločenstvách veľmi prospieva, keď je v nich rozšírená živá láska, hlboká úcta a vrúcne nadšenie pre Cirkev, Kristovu nevestu, spolupracovníčku Ducha Svätého v diele spásy.

V dušiach veriacich treba stále udržiavať bdelú radosť a svätú hrdosť na príslušnosť k Cirkvi, ktorá je taká prirodzená napríklad v *Prvom Petrovom liste* a v *Zjavení apoštola Jána* (porov. *1 Pt* 3, 14; *Zjv* 2, 13.17; 7, 9; 14, 1 a nasl.; 19, 6; 22, 14). Bez radosti a hrdosti na túto príslušnosť by bolo ťažké, pokiaľ ide o psychologickú úroveň, chrániť a rozvíjať samotný život viery. Nemožno sa diviť, že aspoň na tejto úrovni sa v niektorých prostrediach prestali rodiť a dozrievať kňazské povolania.

„Bolo by osudovou chybou zmieriť sa so súčasnými ťažkosťami a chovať sa tak, akoby sme sa mali vskutku pripravovať na Cirkev zajtrajška, predstavovanú takmer ako Cirkev bez kňazov. V takom prípade by miery prijaté na riešenie aktuálnych nedostatkov boli, napriek všetkej dobrej vôli, skutočne vážne škodlivé pre cirkevné spoločenstvo.“ 114

25. *„Pokiaľ ide o účasť na vykonávaní pastoračnej starostlivosti v niektorej farnosti – v prípadoch, keď z nedostatku kňazov nemôže byť v priamej starostlivosti farára – trvalí diakoni majú prednosť pred nevysvätenými laikmi.“* 115 Účinkom svätenia totiž *„diakon je učiteľ, lebo ohlasuje a vysvetľuje Božie slovo; je posvätitel, pretože vysluhuje sviatosť krstu a sväteniny, zúčastňuje sa na slávení svätej omše ako ‚služobník krvi‘, prechováva a rozdáva Eucharistiu; je vodcom, lebo je animátorom spoločenstiev alebo vedie jednotlivé oblasti cirkevného života“* .116

Vrelo treba tiež prijímať diakonov, kandidátov kňazstva, ktorí vykonávajú pastoračnú službu vo farnosti. Pre nich je farár po dohode s predstavenými seminára vodcom a učiteľom, pričom si musí uvedomovať, že aj od jeho svedectva o integrite vlastnej identity, o misijnej

obetavosti v službe a o láske k farnosti môže závisieť úprimné a úplné oddanie sa Kristovi zo strany kandidáta na kňazstvo.

26. Podľa vzoru diecéznej pastoračnej rady¹¹⁷ sa v kánonických normách predpokladá možnosť – ak to považuje diecézny biskup po vypočutí mienky kňazskej rady za vhodné¹¹⁸ – vytvoriť farskú pastoračnú radu, ktorej základným cieľom je v inštitucionálnom rámci slúžiť usporiadanej spolupráci veriacich na pastoračnej činnosti¹¹⁹ vlastnej kňazom. Ide tu o poradný orgán, aby mohli veriaci vzhľadom na svoju krstnú zodpovednosť svojou radou týkajúcou sa pastoračnej pomáhať farárovi, ktorý pastoračnej rade predsedá¹²¹. „*Laici musia byť čoraz väčšmi presvedčení o zvláštnom význame apoštolského angažovania sa vo svojej farnosti.*“; treba povzbudzovať „*rozhodné, presvedčivé a široko založené ocenenie farských pastoračných rád*“¹²². Dôvod je jasný a súvisí s nasledovným: „*Za súčasných podmienok môžu a musia laici veľa investovať do rastu opravdivého spoločenstva Cirkvi v rámci svojich farností a do vzbudenia misionárskeho elánu voči neveriacim a voči veriacim, ktorí čiastočne alebo úplne zanechali náboženskú prax.*“¹²³ „*Všetci veriaci majú právo, ba niekedy i povinnosť dať vedieť svoj názor týkajúci sa vecí súvisiacich s majetkom Cirkvi, čo je možné uskutočniť aj vďaka inštitúciám ustanoveným na ten účel. (...) Pastoračná rada môže byť užitočnou pomocou..., dávajúc návrhy a podnety smerujúce k napomáhaniu formácie podľa učenia Cirkvi a sviatostného života veriacich; ohľadne pomoci pri pastoračnej činnosti kňazov v rozličných sociálnych prostrediach alebo v teritoriálnych oblastiach; zamerané na zvýšenie citlivosti verejnej mienky a pod.*“¹²⁴ Pastoračná rada patrí do rámca vzťahov vzájomnej služby, ktorú si navzájom poskytujú farár a jeho veriaci, a preto nemá zmysel uvažovať o nej ako o orgáne, ktorý zastupuje farára vo vzťahu k farnosti alebo ktorý podľa väčšinového kritéria prakticky podmieňuje farárovo riadenie farnosti.

Tak isto ani systémy uznesení týkajúce sa ekonomických otázok farností – i keď zostávajú normou práva, pokiaľ ide o priame a čestné spravovanie – nemôžu podmieňovať pastoračnú úlohu farára, ktorý je zákonným predstaviteľom a správcom majetkov farnosti¹²⁵.

4. Pozitívne výzvy súčasnosti vo farskej pastorácii

27. Keďže celá Cirkev je na začiatku tohto tisícročia vyzvaná, aby načerpala „*obnovené nadšenie pre kresťanský život*“, založené na vedomí o prítomnosti vzkrieseného Krista medzi nami¹²⁶, musíme z toho vedieť vyvodit' dôsledky aj pokiaľ ide o pastoráciu vo farnostiach.

Nejde tu o to, aby sa vymýšľali nové pastoračné programy, lebo kresťanský program, ktorého ťažisko je v samom Kristovi, ktorého treba poznať, milovať a nasledovať, aby sme v ňom mohli žiť trojičným životom a pretvárať s ním dejiny až po ich zavŕšenie, „*je program, ktorý sa striedaním čias a kultúr nemení, i keď prihliada na dobu a kultúru z hľadiska úprimného dialógu a účinnej komunikácie*“ ¹²⁷.

Vo veľkom a náročnom horizonte každodennej pastorácie „*sa v samotných miestnych cirkvách môžu nastoliť také konkrétne programové línie, ktoré umožnia, aby sa ohlasovanie Ježiša Krista dostalo k jednotlivým osobám, stvárnňovalo spoločenstvá a hlboko vplývalo na spoločnosť a kultúru svedectvom o evanjeliových hodnotách*“ ¹²⁸. To sú horizonty „*strhujúceho diela pastoračného znovuoživenia*“ ¹²⁹.

Viesť veriacich k hlbokému vnútornému životu na základe princípov kresťanského učenia ako ich žili a učili svätí, je najzávažnejšou a najzákladnejšou dlhodobou pastoračnou úlohou.

V pastoračných plánoch treba uprednostniť práve túto stránku. Viac ako kedykoľvek predtým je potrebné znovu objaviť modlitbu, sviatostný život, meditáciu, tichú adoráciu, srdce pri srdci s našim Pánom. Každodenné praktizovanie čností, ktorými sa mu pripodobňujeme, je oveľa produktívnejšie než akákoľvek diskusia a je to zároveň podmienka účinnosti pastorácie.

V *Novo millennio ineunte* sa uvádza sedem pastoračných priorít: svätosť, modlitba, nedeľná svätá omša, sviatosť zmierenia, prvenstvo milosti, počúvanie Božieho slova a ohlasovanie slova¹³⁰. Tieto priority, ktoré vzišli najmä zo skúsenosti Veľkého jubilea, stanovujú nielen obsah a podstatu tých problémov, o ktorých musia farári a všetci, čo sú zapojení do *cura animarum* vo farnostiach, pozorne uvažovať, ale zahŕňajú aj ducha, v ktorom treba k dielu pastoračného znovuoživenia pristupovať.

Ďalej sa v *Novo millennio ineunte* poukazuje aj na to, že „*d'alším veľkým priestorom, v ktorom sa musí prejaviť rozhodné úsilie plánovať na úrovni univerzálnej Cirkvi a miestnych cirkví, je spoločenstvo (koinonía), ktoré stelesňuje a zjavuje samotnú podstatu tajomstva Cirkvi*“ (42) a vyzýva na prehlbovanie spirituality spoločenstva. „*Ak chceme byť verní Božiemu plánu a zodpovedať aj veľkým očakávaniam sveta, v tisícročí, ktoré sa začína, stojí pred nami veľká výzva: urobiť z Cirkvi dom a školu spoločenstva*“ (43). Navyše apoštolský list ešte spresňuje: „*Pred plánovaním konkrétnych iniciatív treba podporiť spiritualitu spoločenstva a umožniť jej, aby sa ukázala ako výchovný princíp všade tam, kde sa formuje človek a kresťan, kde sa vychovávajú služobníci oltára, zasvätení muži a ženy, pastorační pracovníci a kde sa budujú rodiny a spoločenstvá*“ (43).

Skutočná „pastorácia svätosti“ v našich farských spoločenstvách zahŕňa pravú pedagogiku modlitby, obnovenú, presvedčivú a účinnú katechézu o význame nedeľnej, ale i dennej svätej omše, o význame spoločnej i individuálnej adorácie pred Najsvätejšou sviatosťou, o význame častého a individuálneho pristupovania k sviatosťom zmierenia, o význame duchovného vedenia, mariánskej úcty, nasledovania svätých, ale predstavuje aj nový apoštolský elán, prežívaný denne ako záväzok, ktorý na seba berie spoločenstvo i jednotlivci, primeranú pastoráciu rodín, ako i sociálnu a politickú angažovanosť v tomto duchu.

Táto pastorácia nie je možná, ak nie je inšpirovaná, podporovaná a oživovaná kňazmi, ktorí majú rovnakého ducha. „*Z príkladu a zo svedectva kňaza môžu veriaci čerpať veľký úžitok*

(...), keď odhalia farnosť ako „školu“ modlitby, kde sa „stretanie s Kristom prejavuje nielen prosbami o pomoc, ale aj vzdávaním vďaky, chvály a poklony, rozjímaním, počúvaním, vreľými citmi, až po zamilovanosť srdca.“ 131 „Beda, ak zabudneme, že bez Krista nič nemôžeme urobiť (porov. Jn 15, 5). Modlitba nám umožňuje žiť práve v tejto pravde. Ona nám neustále pripomína Kristovo prvenstvo a vo vzťahu k nemu prvenstvo vnútorného života a svätosti. Keď sa tento princíp nerešpektuje (...), zažijeme to, čo apoštoli v evanjeliovom úryvku o zázračnom rybolove: „Celú noc sme sa namáhali a nič sme nechytili“ (Lk 5, 5). Práve toto je okamih viery, modlitby, dialógu s Bohom, ktorým sa srdce otvára vlne milosti a dovoľí Kristovmu slovu, aby prešlo nami celou svojou silou: Duc in altum!“ 132

Bez skutočne svätých kňazov by bolo veľmi ťažké mať dobrých laikov a všetko by bolo ako bez života; tak ako bez kresťanských rodín – domácich cirkví – by veľmi ťažko nastala jar nových povolání. Je teda chybou, ak sa vyvyšovaním laického stavu zastiera sviatosťné kňazstvo, lebo tým sa nakoniec potrestajú sami laici a celé poslanie Cirkvi sa stáva neplodným.

28. Základ celého pastoračného plánovania a perspektíva, s ktorou je potrebné vykročiť, spočíva v tom, že v našich spoločnostiach budeme môcť znovuobjaviť univerzálnosť kresťanského povolania na svätosť. Treba pripomenúť, že duša každého apoštolátu spočíva v intímnom spojení s Bohom, v tom, že ničomu sa nedáva prednosť pred Kristovou láskou a všetko sa robí na väčšiu Božiu slávu, pričom sa dynamický kristocentrizmus prežíva v mariánskom postoji: *totus tuus!* Pedagogika svätosti predpokladá „*pastoračné plánovanie v znamení svätosti*“¹³³ a predstavuje hlavnú pastoračnú výzvu pre dnešné časy. Vo svätej Cirkvi sú na svätosť povolání všetci veriaci.

Hlavná úloha pedagogiky svätosti spočíva teda v schopnosti vedieť všetkým vysvetliť a neúnavne pripomínať, že svätosť predstavuje životný cieľ každého kresťana. „*V Cirkvi sú*

všetci povolani na svätosť, či už patria k hierarchii, alebo sú pod jej vedením, ako hovorí apoštol Pavol: „Lebo to je Božia vôľa, vaše posvätenie“ (1 Sol 4, 3; porov. Ef 1, 4).“ 134 To je prvá vec, ktorú treba v cirkevnej katechéze pedagogicky rozvíjať, až kým sa vedomie potreby posväcovať sa v rámci vlastného bytia nestane všeobecným presvedčením.

Ohlasovanie univerzálnosti povolania na svätosť si vyžaduje chápanie kresťanskej existencie ako nasledovania Krista, či pripodobňovania sa Kristovi, pričom nejde len o osvojenie si vonkajších prejavov etického správania, ale treba sa nechať osobne zatahnúť do udalosti Kristovej milosti. Takéto pripodobňovanie sa Kristovi je podstatou posväcovania sa a predstavuje špecifický cieľ kresťanského života. Na jeho dosiahnutie každý kresťan potrebuje pomoc Cirkvi, ktorá je *mater et magistra*. Pedagogika svätosti je náročnou a zároveň príťažlivou výzvou pre tých, ktorí v Cirkvi nesú zodpovednosť za vedenie a formáciu.

29. Prioritou osobitného významu je pre Cirkev, a teda aj pre farskú pastoraáciu, zanietená misijná angažovanosť za evanjelizáciu¹³⁵. *„Treba si uvedomiť, že už v krajinách prvej evanjelizácie stav ‚kresťanskej spoločnosti‘ – ktorá napriek mnohým slabostiam existujúcim vždy vo všetkom ľudskom vychádzala výslovne z evanjeliových hodnôt – patrí minulosti. Dnes treba odvážne čeliť situácii, ktorá sa v súvisi s globalizáciou a ďalším vzájomným prelínaním národov a kultúr, ktoré ju charakterizuje, stáva čoraz nestálejšou a náročnejšou.“* 136

V spoločnosti, ktorá je dnes poznačená kultúrnym, náboženským a etnickým pluralizmom a sčasti charakterizovaná relativizmom, indiferentizmom, irenizmom a synkretizmom, sa zdá, že niektorí kresťania si zvykli na istý druh kresťanstva, ktorému chýba skutočný vzťah ku Kristovi a k jeho Cirkvi; ide tu o snahy redukovať pastoračný plán na sociálne témy chápané vo výlučne antropologickej perspektíve v rámci všeobecného odvolávania sa na pacifizmus, univerzalizmus a na bližšie nešpecifikované „hodnoty“.

Evanjelizácia súčasného sveta sa začína znovuobjavením osobnej, sociálnej a kultúrnej identity kresťanov. To značí predovšetkým objavením Ježiša Krista, vteleného Slova, jediného Spasiteľa ľudí¹³⁷. Z tohto presvedčenia naliehavo vyžaruje požiadavka misijného poslania, ktorá má každému kňazovi naliehavo ležať na srdci a prostredníctvom neho charakterizovať každú farnosť a spoločenstvo, ktoré pastoračne vedie. *„Pokladáme za nepredstaviteľné, žeby jestvovala pastoračná metóda, ktorá by sa dala použiť a bola by vhodná pre každého; pred nami už Gregor Naziánsky z toho spravil axiómu svojej náuky. Existencia len jednej metódy je vylúčená. Na upevnenie všetkých v láske bude potrebné striedať spôsoby, ktoré sa dotknú srdc, nie učenie. Preto treba pastoračiu prispôbiť modálne, nie doktrinálne.“* 138

Starosťou farára bude zabezpečiť, aby rôzne spolky, hnutia a združenia prítomné vo farnosti priniesli svoj špecifický vklad do misijného života. *„V tom istom zmysle je pre spoločenstvo veľmi dôležitá povinnosť podporovať rozličné druhy združení, ktoré či už v tradičnejších alebo novších formách cirkevných hnutí i naďalej dávajú životnosť Cirkvi, ktorá je Božím darom a tvorí opravdivú ‚jar Ducha Svätého‘. Isteže je potrebné, aby združenia a hnutia, tak vo univerzálnej Cirkvi, ako aj v partikulárnych cirkvách, pôsobili v plnom cirkevnom súlade a poslušnosti platným smerniciam vynesným autoritou pastierov.“* 139 Vo farských skupinách sa treba vyhýbať každej výlučnosti a uzatváraniu sa jednotlivých skupín, lebo misijný charakter spočíva na istote, že na ňom môžu mať podiel všetci, že *„Ježiš Kristus má pre ľudské pokolenie a jeho dejiny osobitný a jedinečný, jemu vlastný, výlučný, všeobecný a absolútny význam a vplyv. Ježiš je totiž Božie Slovo, ktoré sa stalo človekom pre spásu všetkých ľudí“* 140.

Cirkev sa spolieha na každodennú vernosť kňazov pri ich pastoračnej službe, v ktorej vykonávajú svoje nenahraditeľné poslanie pre dobro farnosti zverenej ich vedeniu.

Samozrejme, že farári a ostatní kňazi, ktorí slúžia rozličným spoločnostiam, nie sú uchránení od pastoračných problémov, psychickej a fyzickej únavy pre nadbytok práce, nie vždy vyváženej užitočnými obdobiami duchovného utiahnutia sa do samoty a oprávneného odpočinku. Aké je trpké musieť potom konštatovať, že vietor sekularizácie často vysušil pôdu, na ktorej sa sialo so značným a dlhotrvajúcim úsilím!

Za tento jav je vo veľkej miere zodpovedná široko sekularizovaná kultúra, ktorá sa snaží vtlesniť kňaza do svojich kategórií myslenia, zbaviac ho jeho základného mystericko-sviatostného rozmeru. Tu sa rodí malomyselnosť, ktorá môže viesť až k izolácii, k istému druhu depresívneho fatalizmu alebo rozptyľujúceho aktivizmu. To však neznamená, že by veľká väčšina kňazov v celej Cirkvi, v súlade so snahou svojich biskupov, nedokázala kladne odpovedať na náročné výzvy súčasných dejinných okolností a naplno i s radosťou žiť vlastnú identitu a obetavú pastoračnú službu.

Napriek tomu nechýbajú ani vnútorné nebezpečenstvá, ako je napríklad byrokracia, funkcionalizmus, demokratizmus, plánovanie skôr manažérske než pastoračné. V takýchto podmienkach môže byť kňaz, žiaľ, preťažený nahromadením nie vždy nevyhnutných štruktúr, ktoré ho nakoniec pohltia, s negatívnymi dôsledkami tak na jeho psychický a fyzický stav, ako aj na duchovný, teda aj na škodu samotnej kňazskej služby.

V takýchto situáciách nesmie chýbať pozorná bdelosť biskupa, ktorý je otcom predovšetkým týchto svojich prvých a najcennejších spolupracovníkov. Viac ako kedykoľvek predtým je potrebné spojenie všetkých cirkevných síl, aby sa našla účinná obrana proti nástrahám, ktorých objektom je kňaz a jeho služba.

30. Kongregácia pre klérus, opierajúc sa o súčasné podmienky života Cirkvi i požiadavky novej evanjelizácie a berúc do úvahy, že kňazi sú povolání odpovedať na ne, sa rozhodla ponúknuť tento dokument ako pomoc, povzbudenie a podnet pre službu kňazov vo farskej

pastorácii. Najbezprostrednejší kontakt Cirkvi so všetkými ľuďmi sa normálne uskutočňuje v prostredí farností. Preto sú naše úvahy ohraničené na osobu kňaza ako farára. V ňom je prítomný Ježiš Kristus ako hlava svojho mystického tela, Dobrý pastier, ktorý sa stará o každú ovečku. Chceli sme v nich ukázať mystericko-sviatostnú povahu tohto úradu.

Vo svetle učenia Druhého vatikánskeho koncilu a apoštolskej exhortácie *Pastores dabo vobis* pokračuje tento dokument spolu s interdikasteriálnou inštrukciou *Ecclesiae de mysterio* a s obežným listom *Il presbytero, maestro della parola, ministro dei sacramenti e guida della comunità in vista del terzo millennio cristiano* (Kňaz, učiteľ slova, vysluhovateľ sviatostí a vodca spoločenstva v perspektíve tretieho kresťanského tisícročia) v línii Direktória o službe a živote kňazov.

Svoju každodennú službu je možné žiť len prostredníctvom osobného posväcovania, ktoré sa vždy musí opierať o nadprirodzenú silu Najsvätejšej Eucharistie a sviatosti pokánia.

„Eucharistia je bod, z ktorého všetko lúčovito vychádza a ku ktorému všetko zasa vedie (...). Mnohí kňazi v priebehu storočí našli v nej posilu, ktorú sľúbil Ježiš pri Poslednej večeri, tajomný prostriedok na prekonávanie pocitu samoty, oporu pri znášaní svojich utrpení, posilu na pokračovanie v ceste po každom znechutení a vnútornú silu na upevnenie vlastného rozhodnutia byť verný.“ 141

K prehĺbeniu sviatostného života a trvalej formácie¹⁴² nemálo prispieva bratské spolužitie kňazov, ktoré nie je len jednoduchým spolužitím pod jednou strechou, ale spoločenstvom v modlitbe, podieľaním sa na pastoračných zámeroch a spolupráci, a zároveň hodnotným priateľstvom medzi kňazmi navzájom a medzi kňazom a jeho biskupom. To všetko predstavuje významnú pomoc pri prekonávaní ťažkostí a skúšok spojených s vykonávaním posvätného úradu. Každý kňaz nielenže potrebuje služobnú pomoc svojich spolubratov, ale potrebuje ich aj ako bratov.

Okrem iného treba v diecéze určiť jeden dom pre všetkých kňazov, ktorí sa potrebujú pravidelne utiahnuť na vhodné miesto stíšenia a modlitby, aby tu vždy znova nachádzali prostriedky nevyhnutné na svoje posväcovanie.

V duchu večeradla, v ktorom boli apoštoli zidení na modlitbách spolu s Máriou, Ježišovou matkou (Sk 1, 14), jej zverujeme tieto stránky, adresované s láskou a uznaním všetkým kňazom, ktorí sa starajú o duše rozptýlené po celom svete. Kiež sa každý z nich pri každodennom vykonávaní pastoračného poslania môže tešiť z materskej pomoci Kráľovnej apoštolov a dokáže žiť s ňou v hlbokom spoločenstve. V služobnom kňazstve je skutočne „úžasný a neobyčajne hlboký rozmer blízkosti ku Kristovej matke“ 143. Je povzbudivé vedomie, že „pri nás stojí matka Vykupiteľa, ktorá nás uvádza do tajomstva vykupiteľskej obety svojho božského Syna. *Ad Iesum per Mariam*’ nech je naším každodenným programom duchovného života a pastorácie“ 144!

Rímsky veľkňaz Ján Pavol II. schválil túto inštrukciu a nariadil jej zverejnenie.

Rím, Palazzo delle Congregazioni, 4. augusta 2002, na liturgickú spomienku sv. Jána Máriu Vianney, farára z Arsu, patróna kňazov, pastierov.

Kardinál Darío Castrillón Hoyos,
prefekt

+ Csaba Ternyák,
titulárny arcibiskup Eminenziani
tajomník

Modlitba farára k Najsvätejšej Panne Márii

Ó, Mária, matka Ježiša Krista, Ukrižovaného a Zmŕtvychvstalého,
Matka Cirkvi, kráľovského kňazstva (porov. *1 Pt 2, 9*),
Matka kňazov, služobníkov tvojho Syna,
prijmi pokornú obeť mňa samého,
aby som vo svojom pastoračnom poslaní
mohol ohlasovať nekonečné milosrdenstvo
Najvyššieho a Večného kňaza:
Ó, Matka milosrdenstva.

Ty, ktorá si spolu so svojím Synom mala účasť
na jeho kňazskej poslušnosti (porov. *Hebr 10, 5–7; Lk 1, 38*)
a v pomazaní Duchom Svätým
si pripravila preňho telo (porov. *Hebr 10, 7*),
voved' môj kňazský život do nevýslovného tajomstva
svojho božského materstva,
ó, svätá Božia Matka.

Daruj mi silu v temných hodinách života,
pozdvihni ma, keď pociťujem únavu v mojej službe,
zver ma Ježišovi, svojmu Synovi,
aby som ju v spoločenstve s tebou mohol konať
verne a s láskou,
ó, matka Večného kňaza,
Kráľovná apoštolov, Pomocnica kňazov. 145

Ty, ktorá si ticho sprevádzala Ježiša v jeho poslaní
ohlasovať evanjelium pokoja chudobným,
daj, aby som bol verný stádu,
ktoré mi zveril Dobrý pastier.
Daj, nech ho vždy dokážem viesť
trepezlivo a citlivo,
s vytrvalosťou a láskou,
s osobitným vzťahom k chorým,
malým, chudobným a hriešnikom,
ó, Matka, Pomocnica kresťanského ľudu.

Zasväcujem a zverujem sa tebe, ó, Mária,
ktorá si sa pri kríži svojho Syna
stala účasťou na jeho vykupiteľskom diele,
„nerozlučne spojená so spasiteľným dielom“.146
Daj, nech pri vykonávaní svojej služby
dokážem čoraz väčšími precítiť
„úžasný a neobyčajne hlboký rozmer tvojej materskej blízkosti“,147
v každom okamihu svojho života,
v modlitbe i v činnosti,
v radosť i v bolesti, v únave i v odpočinku,
ó, Matka nádeje.

Daj Matka, aby som pri slávení Eucharistie,
stredobodu a zdroja kňazskej služby,
vedel prežívať svoju blízkosť k Ježišovi
cez tvoju materskú blízkosť.
Lebo *„keď slávime svätú omšu, ty si pri nás“*
a uvádzaj nás do tajomstva vykupiteľskej obety svojho božského Syna148,
*„ó, Sprostredkovateľka milostí, ktoré vyvierajú
z tejto obety pre Cirkev a pre všetkých veriacich“*149
ó, matka Spasiteľa.

Ó, Mária: želim si vložiť svoju osobu, svoju snahu posväcovať sa,
do tvojej materskej ochrany,
chcem, aby si ma viedla a inšpirovala
k pripodobneniu sa Kristovi, hlave a pastierovi,
ktoré si úrad farára vyžaduje.
Daj, aby som si uvedomil,
že stojíš vždy pri každom kňazovi
v jeho poslaní služobníka
jediného Sprostredkovateľa, Ježiša Krista:
ó, Matka kňazov,
Pomocnica a Sprostredkovateľka150
všetkých milostí.

Amen.

Vyznanie lásky svätého Farára z Arsu, svätého Jána Máriu Vianney

Milujem ťa, Bože môj, a mojou jedinou túžbou je milovať ťa až do posledného dychu môjho života.

Milujem ťa, Bože môj, nekonečne hodný milovania, a radšej chcem zomrieť milujúc ťa, ako žiť čo len chvíľu bez lásky k tebe.

Milujem ťa, Bože môj, a túžim po nebi len preto, aby som tam mohol prežívať radosť z dokonalej lásky k tebe.

Milujem ťa, Bože môj, a bojím sa pekla, lebo tam by som nikdy viac neokúsil sladkú útechu z toho, že ťa milujem.

Bože môj, ak môj jazyk nemôže v každej chvíli povedať, že ťa milujem, chcem, aby ti to opakovalo moje srdce pri každom mojom dychu.

Obdaruj ma milosťou, aby som trpel milujúc ťa a miloval ťa i v utrpení, a aby som jedného dňa vydýchol naposledy s láskou k tebe a pritom cítil, že ťa milujem.

A čím bližšie je môj koniec, tým vrúcnejšie ťa prosím, aby si moju lásku rozmnožil a zdokonalil.

(porov. Sv. Ján Mária Vianney: Modlitba, KKC, 2658, vyd. SSV, Trnava 1999)

Poznámky:

1. JÁN PAVOL II.: *List kňazom na Zelený štvrtok 2001* (25. marec 2001), 1.
2. SVÄTÝ AUGUSTÍN: *De trinitate*, 13, 19, 24: *NBA* 4, s. 555.
3. JÁN PAVOL II.: *List kňazom na Zelený štvrtok 2000* (23. marec 2000), 2.
4. JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. január 2001), 15.
5. JÁN PAVOL II.: *List kňazom na Zelený štvrtok 2001* (25. marec 2001), 2.
6. JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. január 2001), 3.
7. JÁN PAVOL II.: *Homília pri príležitosti Jubilea kňazov* (18. máj 2000), 5.
8. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: *Il presbitero, maestro della parola, ministro dei sacramenti e guida della comunità in vista del terzo millennio cristiano* (19. marec 1999).
9. V tomto zmysle je dôležité zamyslieť sa – ako to urobíme aj na nasledujúcich stránkach – nad tým, čo Jeho Svätosť Ján Pavol II. nazval „vedomie, že je služobníkom Ježiša Krista, hlavy a pastiera Cirkvi“ (posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* [25. marec 1992], 25).
10. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), 59.
11. Porov. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 70.
12. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 48.
13. JÁN PAVOL II.: *Prejav k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus* (23. november 2001): *AAS* 94 (2002), s. 214–215.
14. Porov. APOŠTOLSKÉ KONŠTITÚCIE: III, 16, 3: *SC* 329, s. 147; SV. AMBRÓZ: *De mysteriis* 6, 29–30: *SC* 25, s. 173; SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ: *Summa theologiae*, III, 63, 3;

DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 10–11; dekrét *Presbyterorum ordinis*, 2; CIC, kánon 204.

15. JÁN PAVOL II.: *Prejav k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus* (23. november 2001), s. 215.

16. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 10; dekrét *Presbyterorum ordinis*, 2; PIUS XII.: encyklika *Mediator Dei* (20. november 1947): *AAS* 39 (1947), s. 555; *Magnificate Dominum: AAS* 46 (1954), s. 669; KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV, KONGREGÁCIA PRE EVANJELIZÁCIU NÁRODOV, KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: Inštrukcia o niektorých otázkach týkajúcich sa spolupráce veriacich laikov na kňazskej službe *Ecclesiae de mysterio* (15. august 1997), *Principi theologici*, 1: *AAS* 89 (1997), s. 860–861.

17. *Katechismus Katolíckej cirkvi*, 1273.

18. Porov. TRIDENTSKÝ EKUMENICKÝ KONCIL, XXIII. ZASADANIE: *Doctrina de sacramento Ordinis* (15. júl 1563): *DS*, 1763-1778; DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 2; 13; dekrét *Christus Dominus*, 15; *Rímsky misál: Institutio generalis*, 4, 5 a 60; *Pontificale Romanum: de Ordinatione*, 131 a 123; *Katechismus Katolíckej cirkvi* 1366–1372, 1544–1553, 1562–1568, 1581–1587.

19. Porov. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 13–15.

20. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 33; dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 10, 28, 37; dekrét *Presbyterorum ordinis*, 2, 6, 12.

KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), 6–12; SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ: *S. Th.*, III, 22, 4.

21. JÁN PAVOL II.: List kňazom na Zelený štvrtok 1979 *Novo incipiente* (8. apríl 1979), 4.

22. Porov. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Christifideles laici* (30. december 1998), 23; KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV, KONGREGÁCIA PRE EVANJELIZÁCIU NÁRODOV, KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: Inštrukcia o niektorých otázkach týkajúcich sa spolupráce veriacich laikov na kňazskej službe *Ecclesiae de mysterio* (15. august 1997), *Principi teologici*, 4, s. 860–861; KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: *Il presbitero, maestro della parola, ministro dei sacramenti e guida della comunità in vista del terzo millennio cristiano* (19. marec 1999), s. 36.

23. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), 7.

24. Porov. PAVOL VI.: *Katechéza na generálnej audiencii 7. októbra 1964: Insegnamenti di Paolo VI 2* (1964), s. 958.

25. Porov. PAVOL VI.: exhortácia *Marialis cultus* (2. február 1974), 11, 32, 50, 56: *AAS* 66 (1974), s. 123, 144, 159, 162.

26. Porov. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 21.

27. *Tamže*, 18; porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), 30.

28. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 13.

29. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), 46.
30. Porov. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 26; KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), 45–47.
31. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 12; *CIC*, kánon 276, § 1.
32. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: vieroučná konštitúcia *Lumen gentium*, 41.
33. Porov. SV. FRANTIŠEK SALESKÝ: *Úvod do zbožného života*, časť 1, kap. 3.
34. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 12; *CIC*, kánon 276, § 1.
35. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 14.
36. Porov. *tamže*.
37. Porov. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 72.
38. *Tamže*.
39. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Christus Dominus*, 16: „*Nech (biskupi) vždy zahrnujú osobitnou láskou kňazov, keďže oni berú na seba časť ich povinností a starostí, plniac svoju každodennú prácu s toľkou horlivosťou. Nech ich majú za synov a priateľov, a preto nech ich ochotne vypočujú a nech sa snažia rozvíjať všetku pastoračnú činnosť celej diecézy v dôveryplnom nažívaní s nimi. Nech venujú pozornosť ich duchovným, intelektuálnym a materiálnym podmienkam, aby mohli sväto a nábožne žiť a verne a účinne konať svoju službu.*“
40. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 72.

41. *Tamže*, 25.
42. Porov. *tamže*.
43. *Tamže*.
44. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 14.
45. JÁN PAVOL II.: Úvodný príhovor na svätej omši pri príležitosti liturgickej pamiatky Matky Božej z Čenstochovej: *L'Osservatore Romano*, 26. august 2001.
46. JÁN PAVOL II.: Katechéza pri generálnej audiencii 30. júna 1993 *Mária je matkou Najvyššieho a Večného kňaza*: „*L'Osservatore Romano*“, 30. jún – 1. júl 1993.
47. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 26.
48. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 5.
49. *Tamže*, 13; porov. *CIC*, kánony 904 a 909.
50. SV. BERNARD SIENSKÝ: *Sermo XX: Opera omnia*, Venetiis 1591, s. 132.
51. BL. COLOMBA MARMION: *Le Christ idéal du prêtre*, kap. 14, Maredsous 1951.
52. JÁN PAVOL II.: apoštolská konštitúcia *Sacrae disciplinae leges* (25. január 1983): *AAS* 75, II (1983), XIII.
53. Porov. *tamže*.
54. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 7.
55. *Tamže*, 10.
56. *Tamže*, 22.
57. Porov. *CIC*, kánon 959.
58. *Tamže*, 23.
59. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV, KONGREGÁCIA PRE

EVANJELIZÁCIU NÁRODOV, KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: Inštrukcia o niektorých otázkach týkajúcich sa spolupráce veriacich laikov na kňazskej službe *Ecclesiae de mysterio* (15. august 1997), *Principi teologici*, 3, *Disposizioni pratiche*, čl. 6 a 8, s. 859, 869, 870–872; PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: *Risposta* (11. júl 1992): *AAS* 86 (1994), s. 541–542.

60; JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 31; KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: list *Communio notio* (28. máj 1992): „*Kristova Cirkev (...) je univerzálnou Cirkvou, (...) ktorá je prítomná a činná v partikularite a v rozdielnosti osôb i skupín, v rozdielnych dobách a na rôznych miestach. K týmto rôznym osobitným vyjadreniam spásnej prítomnosti jedinej Kristovej Cirkvi už od apoštolských čias patria tie, ktoré sú samy osebe cirkvami, pretože hoci sú partikulárne, je v nich prítomná univerzálna Cirkev so všetkými svojimi podstatnými prvkami. Preto sú budované podľa obrazu univerzálnej Cirkvi a každá z nich je jednou časťou Božieho ľudu zverenou do pastoračnej starostlivosti biskupa, ktorému pomáhajú jeho kňazi*“ (*AAS* 85 [1993], s. 842).

61. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 32.

62. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Christus Dominus*, 28, dekrét *Presbyterorum ordinis*, 10; *CIC*, kánony 265–272.

63. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: list *Communio notio* biskupom Katolíckej cirkvi o niektorých aspektoch Cirkvi ako spoločenstva (28. máj 1992), 9, s. 843.

64. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 23.

65. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Christus Dominus*, 30; *CIC*, kánon 515, § 1.

66. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: *Il presbitero, maestro della parola, ministro dei sacramenti e guida della comunità in vista del terzo millennio cristiano* (19. marec 1999), 3; porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), 17.
67. Porov. *CIC*, kánon 374, § 1.
68. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 42; *Katechizmus Katolíckej cirkvi* 2179; JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Dies Domini* (31. máj 1998), s. 34–36: *AAS* 90 (1998), s. 733–736; apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. január 2001), 35.
69. JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Christifideles laici* (30. december 1988), KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV, KONGREGÁCIA PRE EVANJELIZÁCIU NÁRODOV, KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: Inštrukcia o niektorých otázkach týkajúcich sa spolupráce veriacich laikov na kňazskej službe *Ecclesiae de mysterio* (15. august 1997), *Disposizioni pratiche*, čl. 4, s. 866.
70. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Apostolicam actuositatem*, 10.
71. Porov. *CIC*, kánon 518.
72. Porov. TRIDENTSKÝ EKUMENICKÝ KONCIL: XXIV. zasadanie (11. november 1563), kánon 18; DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Christus Dominus*, 30: „*Spolupracovníkmi biskupa sú obzvlášť farári, ktorým sa zveruje ako duchovným pastierom vo vlastnom zmysle starosť o duše v presne vymedzenej časti diecézy pod jeho právomocou.*“
73. *CIC*, kánon 519.

74. Porov. *CIC*, kánon 517, § 1.
75. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Christus Dominus*, 30; dekrét *Presbyterorum ordinis*, 8; *CIC*, kánony 280, 550, § 2; KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), 29.
76. Porov. TRIDENTSKÝ EKUMENICKÝ KONCIL: XXI. zasadanie (16. júl 1562), kánon 5; PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: *Nota esplicativa* o prípadoch, keď je starostlivosť o viac ako jednu farnosť zverená len jednému kňazovi, zverejnená po dohode s Kongregáciou pre klérus, (13. novembra 1997): *Communicationes* 30 (1998), s. 28–32.
77. Porov. *CIC*, kánon 539.
78. Porov. *tamže*, kánon 526, § 1.
79. Porov. *tamže*, kánony 151, 539–540.
80. Porov. LATERÁNSKY EKUMENICKÝ KONCIL III (a. 1179), kánon 3; LYONSKÝ EKUMENICKÝ KONCIL II (a. 1274), konštitúcia 13; *CIC*, kánon 150.
81. Porov. *CIC*, kánon 149, § 1.
82. Porov. *tamže*, kánon 521, § 1. V § 2 sú, hoci nie vyčerpávajúco, naznačené základné osobné vlastnosti, ktoré predstavujú kánonickú vhodnosť kandidáta na úrad farára: zdravá náuka, bezúhonnosť mravov, horlivosť za duše a iné čnosti, okrem toho vlastnosti, ktoré sa pri starostlivosti o danú farnosť vyžadujú univerzálnym (teda platiace pre klerikov vo všeobecnosti, porov. kánony 273–279) alebo partikulárnym právom (teda tie vlastnosti, ktoré majú dosah viac na partikulárnu cirkev).
83. Porov. *tamže*, kánon 528, § 1.
84. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV, KONGREGÁCIA PRE

EVANJELIZÁCIU NÁRODOV, KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, PÁPEŽSKÁ RADA PRE VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA, Inštrukcia o niektorých otázkach týkajúcich sa spolupráce veriacich laikov na kňazskej službe *Ecclesiae de mysterio* (15. august 1997), *Disposizioni pratiche*, čl. 3, s. 864.

85. JÁN PAVOL II.: *Prejav k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus* (23. november 2001), s. 216.

86. JÁN XXIII.: encyklika *Sacerdotii nostri primordia*, na sté výročie nábožnej smrti sv. farára z Arsu (1. august 1959), III. časť: *AAS* 51 (1959), s. 572.

87. Porov. *CIC*, kánon 518.

88. Porov. *tamže*, kánony 519, 529, § 1.

89. Porov. *Propositiones* ohľadne častí, ktoré tvoria sviatosťné znaky a formy slávenia spísané Jánom Pavlom II. v posynodálnej apoštolskej exhortácii *Reconciliatio e paenitentia* (2. december 1984), 31, III; 32.

90. Porov. *CIC*, kánon 914.

91. Porov. KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ: in *Notitiae* 37 (2001), s. 259–260.

92. JÁN PAVOL II.: *Príhovor k členom Apoštolskej penitenciárie* (27. marec 1993): *AAS* 86 (1994), s. 78.

93. Porov. *CIC*, kánon 964, § 3; JÁN PAVOL II.: *motu proprio Misericordia Dei* (7. apríl 2002); PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: *Risposta* ohľadne kánona 964, § 2 (7. júl 1998): *AAS* 90 (1998), s. 711.

94. PAVOL VI.: encyklika *Mysterium fidei* (3. september 1965), *AAS* 57 (1965), s. 772.

95. JÁN PAVOL II.: *Prejav k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus* (23. november 2001), s. 215.

96. JÁN XXIII.: encyklika *Sacerdotii nostri primordia* na sté výročie nábožnej smrti sv. farára z Arsu (1. august 1959), II. časť a, s. 562.
97. Porov. *CIC*, kánon 529, § 1.
98. Porov. *tamže*, kánon 225.
99. Porov. *tamže*, kánon 529, § 2.
100. Porov. *CIC*, kánon 233, § 1; JÁN PAVOL II.: posynodálna apoštolská exhortácia *Pastores dabo vobis* (25. marec 1992), 41.
101. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), 66.
102. SV. AMBRÓZ: *De virginitate*, 5, 26; *PL* 16, s. 286.
103. *CIC*, kánon 530.
104. *Tamže*, kánon 883, 3: „*Splnomocnenie vysluhovať birmovanie na základe samého práva majú: (...) 3. vzhľadom na tých, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti, farár, ba hociktorý presbyter.*“
105. *Tamže*, kánon 1003, § 2: „*Povinnosť a právo vysluhovať pomazanie chorých majú všetci kňazi, ktorým je zverená starostlivosť o duše voči veriacim, zvereným ich pastoračnému úradu; z rozumného dôvodu môže túto sviatosť vysluhovať každý iný kňaz s aspoň predpokladaným súhlasom kňaza, o ktorom sa hovorí vyššie.*“ § 3: „*Každému kňazovi je dovolené nosiť so sebou požehnaný olej, aby v prípade potreby mohol vysluhovať sviatosť pomazania chorých.*“
106. Porov. *tamže*, kánon 517, § 2.
107. JÁN PAVOL II.: *Prejav k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus* (23. november 2001), s. 214.
108. Porov. *CIC*, kánony 228; 229, §§ 1 a 3; 230.
109. Porov. aj *Presbyterorum ordinis*, 2; *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1563.

110. Porov. *CIC*, kánon 517, § 2; *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 911.

111. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV, KONGREGÁCIA PRE EVANJELIZÁCIU NÁRODOV, KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: Inštrukcia o niektorých otázkach týkajúcich sa spolupráce veriacich laikov na kňazskej službe *Ecclesiae de mysterio* (15. august 1997), *Principi teologici a Disposizioni pratiche*, s. 856–875; *CIC*, kánon 517, § 2.

112. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV, KONGREGÁCIA PRE EVANJELIZÁCIU NÁRODOV, KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: Inštrukcia o niektorých otázkach týkajúcich sa spolupráce veriacich laikov na kňazskej službe *Ecclesiae de mysterio* (15. august 1997), *Disposizioni pratiche*, čl. 6; 8, s. 869; s. 870–872.

113. Porov. *CIC*, kánon 150; *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 1554; 1570.

114. JÁN PAVOL II.: *Prejav k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus* (23. november 2001), s. 216.

115. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote trvalých diakonov *Diaconatus originem* (22. február 1998), 41.

116. *Tamže*, 22.

117. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Christus Dominus*, 27; *CIC*, kánony 511–514.

118. Porov. *CIC*, kánon 536, § 1.

119. Porov. *tamže*, kánon 536, § 1.

120. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS, PÁPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, KONGREGÁCIA PRE BISKUPOV, KONGREGÁCIA PRE EVANJELIZÁCIU NÁRODOV, KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA, PÁPEŽSKÁ RADA NA VÝKLAD TEXTOV ZÁKONA: Inštrukcia o niektorých otázkach týkajúcich sa spolupráce veriacich laikov na kňazskej službe *Ecclesiae de mysterio* (15. august 1997), *Disposizioni pratiche*, čl. 5, s. 867–868.

121. Porov. *tamže*, kánon 536, § 1.

122. Porov. JÁN PAVOL II.: posynodálna apošt. exhortácia *Christifideles laici* (30. december 1988), 27.

123. *Tamže*.

124. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: obežný list *Omnes christifideles* (25. január 1973), 4; 9.

125. Porov. *CIC*, kánony 532 a 1279, § 1.

126. Porov. JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. január 2001), 29.

127. *Tamže*.

128. *Tamže*.

129. *Tamže*.

130. *Tamže*.

131. JÁN PAVOL II.: *Príhovor k rímskym farárom a kňazom* (1. marec 2001), 3; porov. apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. január 2001), 33.

132. *Tamže*, 38.

133. *Tamže*, 31.
134. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 39.
135. Porov. PAVOL VI.: apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi*, 14; JÁN PAVOL II.: *Prejav na zasadaní Posvätej kongregácie pre klérus* (20. október 1984): „*Odtiaľ pramení potreba, aby farnosť objavila svoju špecifickú funkciu ako spoločenstvo viery a lásky, ktorá predstavuje dôvod jej existencie a jej najhlbšiu charakteristiku. To značí urobiť z evanjelizácie ťažiskový bod celej pastoračnej činnosti a jej prvoradú, hlavnú a privilegovanú požiadavku. Takto sa prekoná horizontálna predstava prítomnosti Cirkvi len v sociálnej oblasti a posilní sa jej sviatosťný charakter*“ (AAS 77 [1985], s. 307–308).
136. JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. január 2001), 40.
137. Porov. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: deklarácia *Dominus Iesus* (6. august 2000).
138. SV. GREGOR VEĽKÝ: *Regola pastorale*, úvod do tretej časti.
139. JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. január 2001), 46.
140. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: vyhlásenie *Dominus Iesus* (6. august 2000), 15.
141. JÁN PAVOL II.: *List kňazom na Zelený štvrtok 2000* (23. marec 2000), 10;14.
142. Porov. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: Direktórium o službe a živote kňazov *Tota Ecclesia* (31. január 1994), kap. III.
143. JÁN PAVOL II.: *List kňazom na Zelený štvrtok 1979* *Novo incipiente* (8. apríl 1979), 11.
144. JÁN PAVOL II.: *Prejav k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus* (23. november 2001), s. 217.
145. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dekrét *Presbyterorum ordinis*, 18.
146. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 103.

147. JÁN PAVOL II.: List kňazom na Zelený štvrtok 1979 *Novo incipiente* (8. apríl 1979), 11.
148. JÁN PAVOL II.: *Prejav k účastníkom plenárneho zasadania Kongregácie pre klérus* (23. november 2001), s. 217.
149. JÁN PAVOL II.: Úvodný príhovor na svätej omši pri príležitosti liturgickej pamiatky Matky Božej z Čenstochovej: *L'Osservatore Romano*, 26. august 2001.
150. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: dogmatická konštitúcia *Lumen gentium*, 62.